

A szelídek öröksége

„Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet.”

Mt 5,5

Segédanyag a Teremtés hete ünnepléséhez

2016. szeptember 25. – október 2.

Az összeállítást az Ökumenikus Teremtésvédelmi Munkacsoport tagjai készítették:

Béres Tamás (evangélikus)
Karsay Eszter (református)
Khaled A. László (methodista)
Kodácsy Tamás (református)
Kodácsy-Simon Eszter (evangélikus)
Kovács Krisztián (református)
Nobilis Márió (katolikus)
Pestovics Ágnes (katolikus)
Póss Anett (katolikus)
Szűcs Boglárka (református)
Szűcs Kinga (evangélikus)
Tauber Tamás (katolikus)
Victor András (református)

Az ifjúsági anyagot összeállították:

István Dorottya, cserkészsegédtiszt, Magyar Cserkészszövetség
Szénás Zalán, cserkészsegédtiszt, Romániai Magyar Cserkészszövetség

Szerkesztette: Pestovics Ágnes

Kiadja: a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa

Felelős kiadó: Fischl Vilmos

A kiadvány újrahasznosított papírra készült.

Honlap: www.teremtesunnepe.hu

TARTALOM

Bevezető	5
Igék	14
Legyünk szelídek...	15
...a hegyekkel! – 1. nap	16
...a vizekkel! – 2. nap	21
...a növényekkel! – 3. nap	25
...az állatokkal! – 4. nap	29
...a gyermekekkel és nőikkel! – 5. nap	33
...embertársainkkal! – 6. nap	37
...a kulturális értékekkel! – 7. nap	41
A Közös gondolkodás a jövőnkről konferencia nyilatkozata	46
Az Európai Keresztény Környezetvédelmi Hálózat (ECEN)* 11. nagygyűlésének állásfoglalása – részletek	48
Idézetek Ferenc pápa Laudato si' kezdetű enciklikájából	51
Szemléletformáló gyakorlatok gyerek- és ifjúsági alkalmakra	59
Teremtésheti témák (2009-2016)	66

Ferenczy Károly: Hegyi beszéd

BEVEZETŐ

A *hegyi beszéd* elején olvasható „boldog-mondások” értelmezésének könyvtárnyi irodalma van. S ez érthető is, mivel a megfogalmazás szándékos tömörsége egyben kikerülhetetlenül kifejtetlenséget is jelent. Olyan súlyú állítás minden mondata, hogy évszázadokon át lehet vitatkozni a pontos jelentésén, s akkor sem érünk a végére.

Most kiválasztott versünk: „Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet.” (Mt 5,5) Azt tudjuk, hogy Jézus itt a zsolttárokra utal vissza: „A szelídek pedig öröklik a földet és gyönyörködnek nagy békességben.” (Zsolt 37,11) Azt azonban csak érezzük, hogy mit is értett itt azon, hogy „szelíd”. S az végképp külön kérdés, hogy mi a megfejtése annak, hogy „öröklik a földet”.

Talán közelebb kerülünk a helyes értelmezéshez, ha megnézzük az eredeti szó jelentéscsokrát. Minthogy Máté evangéliuma görög nyelven íródott (vagy ha volt is arám eredetije, azt nem ismerjük), a görög *πραυς* szó jelentésrétegeit kell megnéznünk. Ezek: békés, béketűrő, galamblelkű, szelíd, gyöngéd, jámbor, kezes, csendes, nyájas, szerény, mértéktartó, puha... Ebből a listából elég jól kirajzolódik annak az embernek a jelleme, viselkedése, értékrendje, akiről Jézus beszél.

Gazdagítja a képet az, ahogyan Pál tanítja a gyülekezeteket: „Mint Istennek szent és kedves választottai, öltsetek magatokra az irgalmasságot, a jóságot, a szelídséget és a türelmet.” (Kol 3,12)

Még világosabbá válik a mondat üzenete, ha hozzávesszük Jézus tanítását az erőszakról és a gonoszságról. „Hallottátok, hogy megmondattok: Szemet szemért és fogat fogért. Én viszont azt mondom néktek: Ne álljatok ellene a gonosznak, hanem ha arcul ütnek jobb felől, tartsd oda a bal arcodat is.” (Mt 5,38-39.)

Nem nehéz meglátnunk itt az alapvető rokonságot Jézus tanítása és az indiai vallások jól ismert „ahimsza” fogalma között. Maga a szanszkrit szó ’erőszakmentességet’ jelent – de értelmezhetjük úgy is, hogy ’nem-ártás’, ’nem-bántás’ – s nemcsak a testi (fizikai) bántást tiltja, hanem a szavakkal, sőt gondolatokkal való sértést is. „Ne bántsd meg senkit, nemcsak tettben vagy szóban, de gondolatban sem!” – tanítja.

A dzsainisták az ahimsza hűséges követői. Ahol mennek, mindig söpri maguk előtt az utat, nehogy véletlenül rálépjenek egy hangyára. Megszűrik az ivóvizet, de nem azért, hogy nekik ne ártsen, hanem hogy megmentsék az esetleg benne lévő parányi élőlényeket.

Az „ahimsza” szelídsége ugyanolyan végletes, mint Jézus „ha megütnek jobb felől” tanítása. Következésképpen hangsúlyozza ugyanis, hogy még az erőszak megfékezése is erőszakmentes legyen. Ismert történelmünkben talán Mahatma Gandhi és követői mutatták a legnagyobb hatású példát az ahimsza lényegéből, amikor az életveszélyesen durva fizikai agresszióra sem válaszoltak erőszakkal, hanem „csak” mentek tovább százan és százan rendületlen nyugalommal azon a kapun át, amelyet a gyarmatosító angolok – apartheid elkülönítés céljából – megtiltottak nekik.

Gyönyörű párhuzam az is, hogy amiként a *πραυς* szónak is van olyan jelentés-árnyalata, hogy 'szerény, mértéktartó', úgy az ahimsza is azt tanítja, hogy „Ne végy el többet, mint amennyire szükséged van! Ne

Henry David Thoreau konyhájának rekonstrukciója

(fotó: Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0)

Thoreau a 19. század közepén költözött ki a Walden-tó partján saját kezűleg épített konyhájába, hogy az önkéntes egyszerűség elvei szerint éljen. *„Mélyen akartam merülni az életbe, kiszívni csonka velejét, olyan erőteljesen, spártai módra akartam élni, hogy megfutamodásra kényszerítsem mindazt, ami nem élet...”*

hordd el a hegyeket, hogy palotákat építs a kövekből, ha egy kunyhó is megteszi! Ne szakítsd le meggondolatlanul az út szélén növényvirágokat...” (Ld. a Zöld Szív Ifjúsági Természetvédő Mozgalom alapelveit is!)

S vegyük észre, hogy ez az értelmezési vonulat már nagyon közel vitt minket a teremtett világ megőrzésének kérdéséhez. Mert nagy – de sajnos inkább csak „költői” – kérdés, hogy vajon mi, modern emberek méltók vagyunk-e arra, hogy örököljük a földet. Szelídek vagyunk-e teremtmény-társainkkal, élő és élettelen környezetünkkel, vagy akár a másik emberrel szemben? Valljuk meg, hogy sajnos nem, vagy legalábbis nem annyira, mint lehetnénk!

A magát büszkén kereszténynek (kereszténynek) – azaz Krisztus-követőnek – valló európai kultúra nem jeleskedett az elmúlt ezer évben a „szelídség” tanításának követésében. Sajnos százszor több példát találunk arra, hogy az európai emberek, csoportok, népek durva, vad, brutális, erőszakos, agresszív, kegyetlen módon viselkedtek. És e mögött leginkább a hatalom és vagyon iránti mértéktelen vágy volt a mozgatórugó. Nem követtük sem Krisztus, sem az ahimsza tanítását. Többet vettünk – és veszünk – el, mint amennyire valóban szükségünk volt vagy van; elhordtuk a hegyeket, hogy fényűző palotákat építsünk, amelyek sokszor csakis a kivagyiság produktumai voltak; gond nélkül

kipusztítottuk – és ma is pusztítjuk – az út szélén, vagy a réteken és erdőben növő virágokat...

1) Szelíden bánunk a hegyekkel?

Nem. Belakjuk, beépítjük őket a hegylábától a csúcsig. Eltüntetjük az oldalukról az őshonos erdőket, kivágjuk az évszázados fákat, hogy palotánk teraszáról gyönyörködhessünk a kertünkben pompázó egzotikus virágokban.

Elhordjuk a hegyek hátát, kibányásszuk a hegyek gyomrát, hogy egyre több házat és utat építhessünk, mert a régi ház már nem elég divatos vagy kényelmes, vagy mert a régi úton nem lehet olyan gyorsan száguldani autóval. Ékszerek elkészítése érdekében falvakat, kerteket, templomokat ledózerolunk, aranybánya nyitásához egész hegyet elhordunk.

2) Szelíden bánunk a vizekkel?

Nem. Mert ha kikötünk a parthoz egy malomhajót, amelynek őrle kerekét az alatta elfolyó víz ereje forgatja, az még szelíd hasznosítás, azzal még nem avatkozunk be durván a folyó természetes életébe. De nekünk a folyó energiájának nemcsak egy része kell, hanem az egész. Ezért parttól partig érő gáttakkal elrekesztjük, s így alapvetően mesterségessé tesszük a folyót. El is tereljük a folyókat eredeti medrükből, ha szállítási, közlekedési, öntözési vagy más érdekeink úgy diktálják. Technikai lehetőségeink birtokában még a folyásirányuk megfordításával is kacérkodunk.

Már a középkori városok kialakulásakor elterjedt az a gyakorlat, hogy a szennyvizet az élővizekbe (patakokba, folyókba, tavakba) vezették. Annyira elterjedt, hogy az emberek többsége már abszolút természetesnek tartja, s el sem tud képzelni más megoldást. Abból a tévképzetből kiindulva, hogy a világóceán „végtelen”, minden „eltűnik benne”, elszennyteztük az óceánok vizét DDT-vel, műanyagszeméttel stb.

3) Szelíden bánunk a növényekkel?

Nem. Szobrokat faragunk a parkban a bokrokból, megcsonkítjuk a fákat, gyakran csak azért, mert szebbnek látjuk a magunk alkotását, mint a növény természetes formáját. Ugyanezért a hétvégi telkeken a természetes növényzetet lépésenként kicseréljük magunk

tervezése szerinti dísnövényekkel, s végül már nincs egyetlen eredeti fűszál sem ott, ahova „kivágytunk a természetbe”.

Vegyszerekkel permetezzük a szántóföldeket és a gyümölcsösöket. Óvatlanok – és így felelőtlenek is – vagyunk a génmanipulált növények gyártásával, mert alárendeljük a természet rendjét a magunk pillanatnyi érdekeinek, vagy egyszerűen a kapzsiságunknak.

4) Szelíden bánunk az állatokkal?

Nem. Szórakozásból – sportból – gyilkoljuk a szarvasokat, rókákat, elefántokat, orrszarvúkat stb. Nagyrészt saját – értelmetlen – esztétikai „elvárásaink” alapján megváltoztatjuk a kutyák szőrzetét, sőt megcsonkítjuk, átszabjuk a fülét-farkát. Sokan még kínozzák is a kutyákat-macskákat. Tanulságos lenne ebből a szempontból megnézni a hazai (vagy más) cirkuszok általános állatidomítási gyakorlatát is.

A magunk szórakoztatására rabságban tartunk madarakat, emlősöket, hüllőket, halakat. Ld. ezzel kapcsolatban pl. az állatkerteket is! Lehet, hogy „a rabságot édesítendő” mindent megadunk nekik, kivéve a szabadságukat, a természetes életüket. A ketrecben tartott csirkék nyilvánvalóan szenvednek, csak ezt nem tudják elmondani. De itt legalább annyi mentségünk van, hogy ezt nem szórakozás, hanem étkezés céljából tesszük.

Orvosi célokból gyakran kísérleti „tárgyként” használunk állatokat. S nem is feltétlenül csak igazi – akár emberek millióinak gyógyítását célzó – orvosságok kipróbálásához, hanem csak egy tetszetősebb szemfesték teszteléséhez is. Helyenként szörnyű körülmények között tartunk

állatokat (pl. medvéket szűk, a mozgásukat lehetetlenné tévő ketrecben) pusztán egy valójában hatástalan epeváladék csodálatos gyógyhatásában bízva.

5) Szelíden bánunk a gyermekekkel és a nőekkel?

Nem. Sajnos mindennapos hír gyermekek és/vagy nők fizikai bántalmazása, szexuális kihasználása, megerőszakolása. És még gyakoribb a fenyegetéssel történő lelki terrorizálásuk, megalázásuk. Nagyon sok férfi szexuális igényeit kielégítő tárgynak – de legalábbis nála alacsonyabb rendű élőlénynek tekinti a nőt. Árukkodik erről már maga az *emancipáció* szó is. A *mancipáció* szó ugyanis (melynek az emancipáció a tagadása) a latin manus = 'kéz' és capio (cipio) = 'megfog' szavak összetétele, s így együtt a vásári adás-vételt jelenti.

Külön probléma fiúk és lányok nemi szervének megcsonkítása. Ugyanis akármilyen is van mögötte – vallási előírás, egészségügyi ajánlás, szándékos fogyatékosná tevés stb. –, akárhogyan fogadja is (el) a gyerek, mégiscsak erőszak és bántás.

6) Szelíden bánunk a másik emberrel?

Nem. Az egész világtörténelem tele van háborúval, öldökléssel, de még azzal is, hogy ember „önként, kéjjel ölt”. Szomorú tapasztalata a történelemnek, hogy milyen könnyen belecsúszhatunk abba a lelkiállapotba, amelyben semmibe vesszük a másik embert (pl. a hajléktalant vagy a menekültet), még állatnak sem tekintjük, hanem egyszerű tárgynak. S ilyenkor kínozzuk, megcsonkítjuk, meggyilkoljuk. De legalább is megalázzuk.

7) Szelíden bánunk a kulturális értékekkel?

Nem. Gyakran még a saját értékekkel sem. Hát még a másokéval! Majdhogynem jellemző, hogy más népek, más kultúrák, más vallások kulturális kincseit kevésbé értékesnek vagy akár teljesen értéktelennek – tehát nyugodtan elpusztíthatónak – tekintjük. Az „Izslám Állam” fegyveresei vallási meggyőződésből szétrobbantják az ókori kultúra világraszóló alkotásait. De ne felejtjük, hogy – szintén vallási alapon – a protestánsok is megsemmisítettek Európában sok-sok művészi értéket a templomokban.

Szinte jellemző az európai gondolkodásra, hogy a maga kultúráját és civilizációját olyan jónak – és kizárólagosan jónak – tartja, hogy ahova csak betette a lábát a világban, ott mindig igyekezett ráerőltetni a helyi lakosokra a saját értékrendjét és szokásait. Ez történt a gyarmatosítás korában, de ez történik ma is, amikor a „fejlett világ” a maga értékei alapján próbál „rendet tenni” a világban.

Ghánai szeméttelp

Miközben magunk körül rendet tartunk, a világ túfelére, más emberekre hártjuk a szemetünket.

* * *

Nehéz ponthoz értünk el, mert erősen lehangoló, hogy minden kérdésre az a válaszunk, hogy „nem vagyunk szelídek”, nem követjük a hegyi beszéd tanítását. De ne legyünk igazságtalanok! Mert egyrészt vannak szép példák is. Nem mondhatjuk, hogy a fenti hét pontban az egész emberiség elmarasztható. Legalábbis vannak törekvések. Ilyen pl. már önmagában az is, hogy egyáltalán megünnepeljük a Teremtés Hetét, s legalább törekszünk a jóra. Ki sikeresebben, ki kevésbé, de már a törekvés is pozitívum.

Másrészt föltehető a kérdés, hogy megvalósítható-e egyáltalán maradéktalanul a „nem bántás” törvénye. Vagy nem lehetséges-e, hogy

időnként és helyenként – és persze mértékkel! – kikerülhetetlen (vagy akár még hasznos és ésszerű is) lehet valamiféle „nem-szelídség”?

1) Ha nem bányásznánk ki a hegyekből a köveket, akkor nemcsak autópályák nem épülhetnének, hanem kórházak vagy templomok sem.

2) Ha nem építenénk duzzasztóműveket, s csak töredékesen használnánk ki a folyók energiáját, akkor egyrészt bajban lennénk az öntözéssel, másrészt lemondanánk egy (végül is!) megújuló energiaforrás nagy részéről.

3) Ha egyáltalán nem használnánk kemikáliákat a szántóföldeken és a gyümölcsösökben, akkor könnyen bekövetkezhetne, hogy egy „kártevő” rovar befészkelje magát és egyetlen éjszaka tarra rágja az egészét.

4) Az élővilág természetes része, hogy az egyik élőlény megeszi a másikat. A juh a füvet, az ember pedig a juhot. Lehetünk ugyan teljes mértékben vegetáriusok, de hiszen a sárgarépat is „megöljük”, ha kihúzzuk a földből és megesszük. Ha soha nem használtunk volna állatokat kísérleti célra, akkor a biológia és az orvostudomány még talán csak a középkori szinten állna.

5) Gyermekek és nők bántalmazására csak nagyon-nagyon vékony és bizonytalan igazságú érveket lehet találni – ha egyáltalán! Szertartásos körülmetélésük továbbélése is vitatható.

6) A háború és az ellenfél megölése rossz dolog; ugyanakkor gondolkodnunk kell azon, hogy vajon a háborúskodás teljesen kihagyható-e az emberiség jövőbeli történelméből. Erre egyelőre nem tudunk választ adni.

7) A humán etológusok már sok kiadványban elmagyarázták, hogy a hajdani törzsi társadalmak korában a törzs saját kultúrájának, saját szokásainak minden áron való védelme – s ezzel együtt a más törzsbeliéssel, s azok kultúrájával, nyelvével, szokásaival, hiedelemvilágával való ellenséges, elutasító alapállás – nagyon fontos része volt a törzsek sikerességének és megmaradásának. Vagyis a „másmilyenekkel” szembeni idegenkedés, ellenérzés biológiailag belénk rögzült viselkedésforma. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy ez meghaladható, felülírható. S a bolygó-méretű társadalom sikeressége érdekében – magasabb szempontok

alapján, ha úgy tetszik: a krisztusi tanítás jegyében – erre képesek is vagyunk, s erre törekednünk kell.

Összefoglalva: Amiként a *szereetet* krisztusi „parancsa” (inkább adománya) is olyan maxima, amely megvalósíthatatlan, ugyanakkor állandó erkölcsi kötelességünk a közelítés, a mégis minél teljesebb mértékű megvalósítás, akként a *szelídség* is ilyen. Nem az a baj, hogy a maga teljességében úgysem érhető el (miként a végtelen sem), hanem az, ha nem is törekszünk – vagy nem törekszünk eléggé – a közelítésére.

Kik öröklük tehát a földet?

Akik a hegyi beszéd tanítása – vagy ha valakinek úgy jobban tetszik: az ahimsza – értelmében teljes szívükkel, agyukkal, lelkükkel törekszenek a „szelíd” lét minél teljesebb megközelítésére.

Victor András
az Ökumenikus Teremtésvédelmi Munkacsoport nevében

„Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet.”

Mt 5,5

„A szelídek pedig öröklik a földet és gyönyörködnek nagy békességben.”

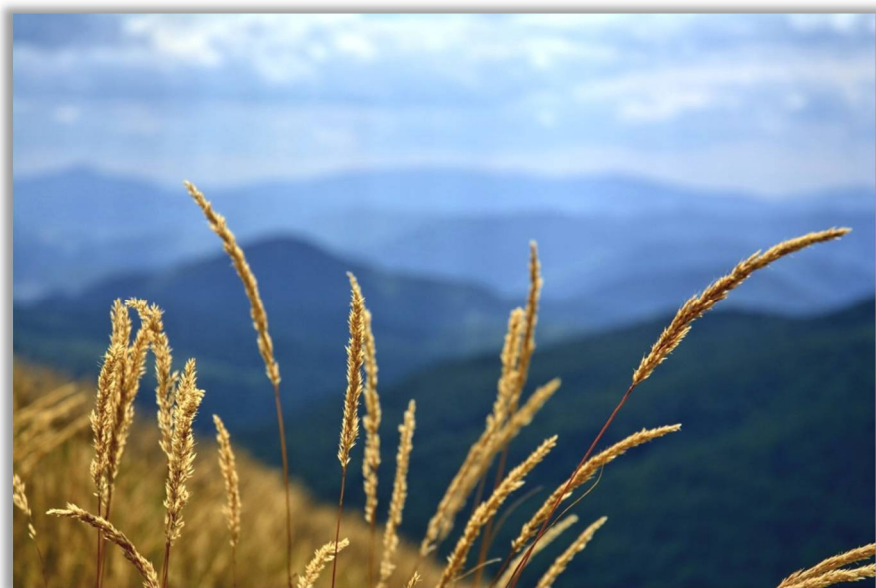
Zsolt 37,11

„Mint Istennek szent és kedves választottai, öltsetek magatokra az irgalmasságot, a jóságot, a szelídséget és a türelmet.”

Kol 3,12

LEGYÜNK SZELÍDEK...

...a hegyekkel! – 1. nap

Hogyan lehet kőóriások örökösévé lenni?

Több olyan hegycsúcs is van, aminek a birtoklásáról nemzetközi viták folynak. Kinek a hegye az Ararát a Noé bárkájával az örmény-török határon? Kié a Paektu az Ég tavával Kína és Észak-Korea között? Ezeknek a vita-

Ivan Aivazovsk: Noé leereszkedése az Ararátról

tott hegyeknek elsősorban szimbolikus jelentősége van, történelmi események, emlékek, csaták és egyezmények, hagyományok tartoznak a hegyekhez: az emberiség történelmének egy szelete, amelynek értelmezése a történelmet író hegybirtokos kezében van. Ezért is olyan fontos a hegy birtoklása, mert úgy tűnik, hogy ezzel a hegyi történetek öröksége is a birtokosé lesz. A hegycsúcs az a hely, ahonnan más perspektívából lehet letekinteni az alul elterülő településekre, termőföldekre, építményekre, életünk eseményeire. A felülnézet is olyan távlat, ahonnan kívülről láthatjuk magunkat: évmilliók alatt kialakult magas helyről nézhetjük tünékeny és parányi létezésünket.

Ki ne akarná ezt az örökséget megszerezni?

A hazai környezetvédelem első története is egy hegyhez kapcsolódik, a Szársomlyóhoz, amely a Villányi-hegység részeként magányosan emelkedik ki a környezetéből. Egy sok millió éves üledékes mészkőhegyről van szó, páratlan és védett élővilággal, többek között a magyar kikerics-csel, a törpe szádorgóval, a haragos siklóval és a bagolylepkével.

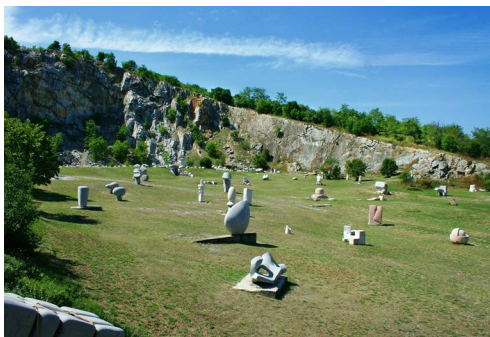
Napi tett

Olvasd el Sajóbábony és a Rába-folyó habzásának történetét, tudj meg többet Verespatakról, nézz utána, hogy mi folyik Almásfüzitőn, vagy olvass az Aggteleki Nemzeti Parkban található Földvári Aladár-(rom)barlangról!

Tények

Bizonyos ritka anyagok ásványainak bányászata nagyrészt illegálisan, szörnyű körülmények között történik. Pl. Kongóban a koltán, volframit, ónérc és arany is „véres ásványoknak” számítanak, mert kitermelésükhöz vér tapad, bányászataikat a milícia irányítja, amely évek óta terrorizálja a lakosságot. Fegyveres harc folyik a bányák uralmáért és a profitért, védelmi pénzt szednek és zaklatják a lakosságot. Ezek fémei világszerte keresettek az elektronikai iparban, pl. a mobiltelefonok gyártásához használják őket.

Az ördögszántotta hegynek legendája is van: Harkányról, a szép lányról, aki megmenekült az ördögtől. A hegy viszont nem tudott megmenekülni az emberi mohóságtól, amikor a nyugati kőbánya a mészkő-kitermelésével szinte megette a páratlan hegyet, ellehetetlenítve Nagyhar-sány életét is a robbantásokkal és a légszennyezéssel. Az ELTE Természetvédelmi Klub (ETK) több éves reménytelennek tűnő, ámde kitartó munkájának eredményeképpen 1986-ban a területet végül bioszféra-rezervátummá nyilvánították.

A Szársomlyó régi mészkőbányájából kialakított szoborpark.
(fotó: Wikimedia Commons CC-BY-SA-2.5)

A hegyi történetek kommunikálása, a csúcsperspektíva megszerzése, az ásványi kincsek bányászata mind egy-egy emberi törekvés, amelyet nem szelídséggel, hanem inkább erőfeszítéssel, erőszakkal próbálunk meg elérni. Olyat akarunk birtokolni, ami sokkal nagyobb és öregebb nálunk.

Ebből a nézőpontból különösen fontos, ahogyan Jézus viszonyul

Napi tett

Ne cseréld le elektronikai berendezésedet, amíg működik vagy javítható! Ha már végképp tönkrement, add le gyűjtőpontra, hogy legalább részben újrahasznosuljon. Egy mobiltelefon előállításához akár 60-féle nyersanyag lehet szükséges, melyek jó része sajnos nagy környezeti terhelés árán bányászható és állítható elő.

Tények

Hat éve szakadt át a gát a MAL Zrt. ajkai vörösiszap-tározójánál, és egymillió köbméternyi erősen lúgos kémhatású zagy öntötte el a környező településeket. Tíz ember meghalt, házak százai váltak lakhatatlanná az elmúlt évtizedek legsúlyosabb hazai ipari katasztrófájában. Az anyagi és ökológiai kár felbecsülhetetlen. A Torna-patak és a Marcal teljes élővilága kipusztult.

hegyekhez: ez számára az imádság, az Atyával találkozásnak és az áldozatnak a helye, akár az Olajfák-hegyére, akár az ismeretlen hegyekre, akár a Golgotára gondolunk.

Jézus megdicsőülésekor is egy magas hegyre megy fel tanítványaival, és ott beszélget az Ószövetség két nagy alakjával: Mózesrel és Illéssel (Mk 9,2–9). Ők azok, akik járhattak az Isten hegyén, a Hórebben. Mózes a hegyen a szabadító és törvényt adó Istennel találkozik (5Móz/MTörv 9,8–10), Illés pedig a szelíd hangú Istennel (1Kir 19,9–14). Jézus elé tették azt a terhet, amelyet viszontagságos prófétaságukban hordoztak. Így a színeváltozás magas hegyén a szabadítás és szelídség Mózesben és Illésben Jézushoz társul, aki a bárány szelídségével betölti a törvényt és megszabadít bennünket a Koponyák hegyén.

Képesek vagyunk-e szelíden felmenni a hegyre, hogy alázattal lássuk teremtett voltunkat? Érezzük-e az évmilliókat lábunk alatt, amelyeket örököltünk és örökítünk? Tudunk-e szabadon levegőt venni, amikor felettünk az ég, alattunk a föld?

A mobiltelefonokhoz nehezen hozzáférhető, nagy környezeti terheléssel bányászott nyersanyagokat használnak fel.

Napi tett

Kirándulj el a lakóhelyedhez legközelebb eső hegyre vagy erdőbe, ismerd meg az élővilágát, nézz utána a történetének!

Imádság

Ferenc pápa: A teremtett világgal együtt mondott keresztény ima

Áldunk téged, Atyánk,
minden teremtményeddel együtt,
melyek erős kezedből kerültek ki,
a tieid,
telve vannak jelenléteddel és gyengéd szeretetteddel.
Áldott légy!

Isten Fia, Jézus,
általad teremtetett minden.
Testet öltöttél Mária anyai méhében,
e föld részévé lettél,
és emberi szemmel nézted a világot.
Ma benne élsz minden teremtményben
feltámadottként, dicsőségben.
Áldott légy!

Szentlélek, te világosságoddal
az Atya szeretete felé irányítod ezt a világot,
és kíséred a teremtés fájdalmas sóhajtozását,
de ott élsz a mi szívünkben is,
hogy a jóra ösztönözz minket.
Áldott légy!

Egy és hármaskör, Urunk,
végtelen szeretetű csodálatos közösség,
taníts meg, hogy meglássunk téged
a világmindenség szépségében,
ahol minden rólad beszél!
Indíts minket dicséretre és hála
minden egyes teremtményedért!
Add meg a kegyelmet,
hogy szoros egységben érezzük magunkat
mindazzal, ami létezik!

Szeretet Istene,
mutasd meg helyünket ebben a világban,
hogy szereteted eszközei legyünk
minden élőlény számára ezen a földön,
hiszen te egyikükről sem feledkezel meg!
Világítsd meg a hatalom és a pénz birtokosait,
hogy óvakodjanak a közömbösség bűnétől,
szeressék a közjót, segítsék a gyengéket,
és legyen gondjuk erre a világra, ahol lakunk.
A szegények és a föld ezt kiáltják:
Urunk, ragadj meg minket hatalmaddal és világossággal,
hogy védjünk minden életet,
hogy egy jobb jövőt készítsünk elő,
hogy eljőjön a te országod,
az igazságosság, a béke, a szeretet és a szépség országa!
Áldott légy!
Ámen.

...a vizekkel! – 2. nap

„Adj innom!” – mondja Jézus a samáriai asszonynak, aki egy forró napon igyekszik vizet húzni a Jákób kútjából (Jn 4,6-7). Megragadó, fontos üzenet, ahogy az életető víz mellett nyitott kommunikáció, bizalmi kapcsolat, szelíd beszélgetés bontakozik ki, melynek során a Názáreti az örök életre buzó vizet ígéri. Az Ószövetségben Jákób családjához egy másik kút is kapcsolódik: a kiszáradt, üres puszta kút, amelybe az apa kedves gyermekét, Józsefet bedobják testvérei (1Móz/Ter 37,22-24). Az üres kút nem az élet, hanem az erőszak, a konfliktus, a viszálykodás szimbóluma.

Brocky Károly: Krisztus és a samáriai asszony

„A 21. században az édesvíz lesz az új olaj. A kék arany, a víz ára már most vetekszik a fekete arany, az olaj árával. Olaj nélkül még tudunk élni, víz nélkül már nem” – nyilatkozta nemrég Szalma Elemér szegedi hidrobiológus. A 21. század elején fontos figyelmeztetés ez nemzedékünknek. Mit teszünk ezeknek a tényeknek a tükrében a jövőnkért? Egyesek szerint a vízháború már meg is kezdődött, mivel a közel-keleti harcok Szíriában és Irakban valójában a Tigris és az Eufrátesz vízkincséért folynak. Üres kút és erőszak. Új összefüggése ez a globális

Napi tett

Fogyassz csapvizet! Magyarországon a vezetékes víz minősége – a szigorú európai ellenőrzési szabályozás miatt is – a legtöbb helyen kitűnő. A palackozott vizek fogyasztása nagymértékben terheli a környezetet. Egy liter víz palackozásához kb. három liter(!) vizet használnak fel a gyártók, a műanyag csomagolás pedig jelentős hulladékproblémákat okoz világszerte.

Tények

A vízlábnyom mértéke azt mutatja meg, hogy mennyi vizet használunk el közvetlenül és közvetetten a fogyasztási cikkeinken keresztül. Egy szelet kenyérhez 40 liter, egy pamutpóló gyártásához 2000 liter, egy hamburger alapanyagaihoz és elkészítéséhez 2400 liter vízre van szükség. Magyarországon naponta átlag 110 liter vizet fogyasztunk fejenként a háztartásban. Ugyanakkor a teljes vízlábnyomunk átlagosan több mint 2000 liter, szintén naponta.

migrációs problémának. Az ENSZ szerint 2040-re a Föld népességének fele fog vízhiánytól szenvedni.

Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet?

És mi lesz a vizekkel? Lesz-e még utódainknak fogyasztható, tiszta, friss vize? Biztató hazai példa, hogy Szeged egy főre eső napi vízfogyasztása a 2000. évi 140 literről a 2013-as évre 105 literre mérséklődött. Fontos lenne megtalálnunk háztartásunk, életvitelünk vízpazarló pontjait, hogy tudjuk, hol is kellene egy erős „pálfordulással” életmódot változtatnunk, s elindulnunk a szelídlelkűség felé.

Szinte hihetetlen az adat, ami szerint 1 liter tej asztalra kerülése 880 liter vizet, 1 kg krumpli előállítására pedig 998 liter vizet igényel. De a döbbenetes számok ellenére sem tűzhetünk ki magunk elé kisebb célokat keresztényekként, mint azt, hogy globálisan mindenki számára lehetővé tegyük a tiszta víz elérését és fogyasztását. „Ha valaki szomjazik, jöjjön hozzám, és igyék!” – mondja Jézus nem sokkal az ötezer ember megvendéglését követően. Jézus egyetemes kegyelmének és szeretetének jellemző vonása, hogy inni és enni ad, ami természetesen egyszerre jelent testi és lelki megerősítést, megújítást és táplálást. „Isten Lelke lebegett a vizek fölött” (1Móz/Ter 1,2) – kezdődik az Írás a teremtés őskézdetein a víz és a Lélek jelenlétének említésével.

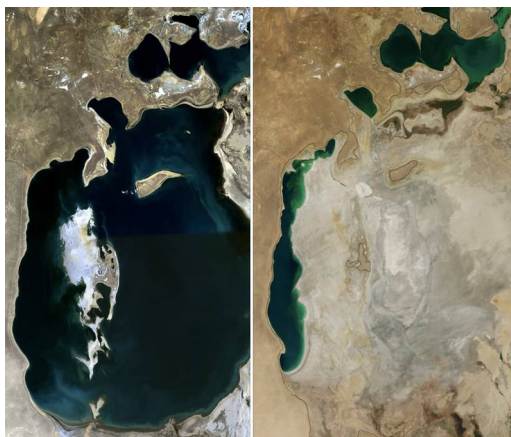
Napi tett

Gondozd a környezettedben levő árkokat! Nagy esőzések idején segítenek elvezetni a vizet, megelőzik a belvíz kialakulását és javítják a környező talaj vízgazdálkodását.

Tények

A Duna ad otthont hét, a Földön máshol nem megtalálható halfajnak. Az összes európai fajnak több mint fele (103) él a folyóban. Fajgazdagságára jó példa az itt élő 88-féle puhatestű - közülük 18 csak a Dunához köthető. Ma a folyómedernek mindössze 6,6 százaléka védett. A WWF szerint a Dunán az egyik legnagyobb problémát a hajózási infrastruktúra okozza, ezért le kellene állítani azokat a munkálatokat, amelyek mélyítik, gátakkal szabdalják vagy kiegyenesítik a folyót.

Adja az Isten, hogy az ő Szentlelke vezessen ma is a vizek szelíd használatára, és részesei lehessünk az új, igazságosabb és felelősebb kezdeteknek.

**Az Aral-tó 1989-ben és 2014-ben,
műholdfelvételek**

1960-ban még a Föld negyedik legnagyobb tava volt, néhány évtized alatt azonban elveszítette vízkészletének 90%-át az öntözések és a helyi klímaváltozás miatt.

Napi tett

Mérd a vízfogyasztásod, és ahol lehet, csökkentsd! Figyeld meg (pl. a vízórád segítségével), pontosan mennyit fogyasztasz fürdéshez, takarításhoz, étkezéshez stb. Keress megoldásokat takarékosagra pl. a www.lakcimke.hu/tippek oldalon!

Imádság

Urunk Jézus Krisztus,
akiben, akire tekintve, és aki által
az Atya mindent teremtett,
és aki megtestesülésed,
kereszthalálod és feltámadásod titkában
új módon ajándékoztad nekünk
ennek és az eljövendő világnak életét,
téríts meg minket,
és Szentlelked ajándékával taníts meg
jól szeretnünk ezt a világot,
hogy veled munkálkodva érte
az ígért új ég és új föld boldog részesei lehessünk.
Aki élsz és uralkodsz, mindörökkön örökké.
Amen.

...a növényekkel! – 3. nap

Boldogok a szelíden gazdálkodók.

Az emberiség ösztöneiben felfedezhető a gyorsan növekedni vágyó, követelőző gyermek, aki bár nem akar másokban kárt tenni, mégis önmagán, saját igényein nemigen lát túl. A fejlődő ember aztán, amint csírázik benne a körülötte élők szeretete, úgy fordul egy nálánál nagyobb Bölcsesség és Biztonság felé.

A teremtett világ szelíden figyelmeztet bennünket évtizedek, sőt, évszázadok óta, hogy azon kultúrák, melyek nem helyesen sáfárkodnak a földi javakkal, rövid időn belül elvesznek. Higgyük el, hogy léteznek egyensúly a források fogyasztása és teremtése között! Nem kell büntudatban élnünk: Isten saját képmására formált bennünket, így

képesek vagyunk általa teremteni élelmet, értéket, életet. Mindent, amire valóban szükségünk lehet. Ne habozzunk megtenni az első apró lépéseket, mert azokból eredhetnek az életre szóló utazások.

Ha cserepes virágot kapunk, gondozzuk azt úgy, mint ahogy az ajándékozóját szeretjük. Kedves szavak, napi pár perc egymásra figyelés már létre is hozza a kapcsolatot ember és növény között. A virág csak úgy, mint mi, élni, növekedni törekszik, de élete rajtunk múlik.

Napi tett

Fogyassz idényzöldségeket, -gyümölcsöket! Ezek beltartalma általában előnyösebb, természetűsük, tárolásuk kevesebb vegyszer felhasználásával jár, és hazai forrásból is beszerezhetőek.

Tények

Egy hektárnyi erdő közel 100 tonna egészségre különösen ártalmas szálló port (PM10) képes megkötni évente. A fák egészségügyi értéke a városokban különösen jelentős. Képesek csökkenteni a légzőszervi betegségek kialakulásának kockázatát. Ennek ellenére sokszor hallani ingatlanberuházások miatt fakivágásokról. Pl. Budapesten az Orczy-kertben, Városligetben, Római-parton.

Kertészkedni azért jó, mert akár balkonládában, akár kertünkben tapintjuk a földet, vetjük el a magot, öntözzük, gyomláljuk növényünket, a növények lassabb életciklusa minket is lelassít, és megérinthat a béke. A fejlődő, törékeny növényállomány szelíd figyelemre és gondozásra vágyik. Ehhez a tudományhoz nincs szükség könyvtárnyi bölcselkedés elolvasására vagy egyetemi végzettségre. Egyszerűen bele kell vágni és tapasztalni.

Az odafigyelő gondozás érzékenységet kíván, amit – akár csak népesebb közösség esetén – nagy méretekben nehezebb megvalósítani. Fontos előbb szelíden szemlélődni, és annak alapján dönteni, hol és mire használjuk a táj egyes részeit. Vajon legelőnek, kaszálónak, gyümölcsösnek, erdőnek vagy szántónak alkalmas leginkább? Tapasztalataink szerint megtérülőbb a természet által kínált adottságokhoz alkalmazkodni, mintsem ráerőltetni akaratumkat. A szelídség és türelem ugyancsak kifizetődő. A mezőgazdaságban jó példák sora kínálkozik a szelíd, azaz biológiai növényvédelmi eszközök alkalmazására.

A talajt ma szokásos földművelési módszereink annak teljes élővilágát károsítva kizsigerelik, és ez csak egy példa. Türelmetlenségünk és kapzsiságunk egyik iskolapéldája a génmódosított növények kérdésköre. Veszélyeit nem tudjuk sem bizonyítani, sem cáfolni, hiszen átfogó elemzésük meghaladja jelenlegi ismereteinket. A kapcsolódó gazdasági érdekek és társadalmi kockázatok azonban nyilvánvalóak.

Napi tett

Nézz utána, mit jelent az „őshonos tájfajta”! Ilyen gyümölcsfajták megőrzéséhez egyre több közösség hozzájárul azzal, hogy templomkertekben pl. gyümölcsösöket hoznak létre belőlük.

Tények

A génmanipulált fajták széleskörű elterjedése csökkenti a biológiai sokféleséget (biodiverzitást), és tovább szegényítheti a mezőgazdaság genetikai bázisát. Hosszútávon fenntartható, biztonságos gazdálkodás szempontjából fontos tényező lehet a genetikai sokféleség (polimorfizmuson).

A szelídség nem erőltet rá pár kiválasztott növényt a területek többségére. Nem véletlen, hogy minél több elemből áll egy rendszer, annál kiegyensúlyozottabb. A változatosság nem csak gyönyörködtet, de biztonságot is nyújt. Tudták és tudják ezt a természeti népek, de nagyapáink örökségében is jelen van ez az ismeret. Nincs más dolgunk, mint felkutatni, leülni melléjük egy itallal és nyitott szívvel, cselekvő szeretettel megfogadni tanácsaikat. Tegyük apró, de alázatos lépéseket az Isten által a „teremtett világ könyve” által is élénk írt úton!

Napi tett

Vásárláskor olvasd el a termékcímkéket, és válaszd elsősorban a hazai termékeket, keresd a közvetlen kapcsolatot a termelőkkel, vagy ha módodban áll, termessz magad zöldséget, gyümölcsöt, fűszernövényeket!

Imádság

Úristen, nyisd meg a mi ajakinkat,
és a mi szánk hirdeti a te dicséretedet.
Úristen, figyelmezzél a mi segítségünkre.
Úristen, nyisd meg a mi ajakinkat, a te neved dicséretére;
Úristen, nyisd meg a mi ajakinkat a teremtés dicséretére;
Úristen, nyisd meg a mi értelmünket,
hogy minden cselekedetünk és nem cselekvésünk
a te dicséretedet hirdesse;
nyisd meg értelmünket, hogy a teremtésben és a természetben ránk
bízott kincsekkel való takarékoskodás,
a teremtés megőrzése,
a felelősséggel teli fogyasztás és nem fogyasztás
a Teremtő dicséretévé váljon.
Úristen, zárd be a kezünket és ajkunkat,
és a mi mértékletességünk hirdeti a te dicséretedet,
Úristen, tégy fegyelmezetté minket,
hogy segítségül legyünk mi is a világban éhezőknek és nélkülözőknek.
Úristen, nyisd meg a mi ajakinkat,
és a mi szánk hirdeti a te dicséretedet.

...az állatokkal! - 4. nap

Hiúzkölykök játszanak

(fotó: Bernard Landgraf, Wikimedia Commons CC BY-SA 3.0)
Az eurázsiai hiúz szerepel a Természetvédelmi Világszövetség Vörös Listáján, mivel a 20. század közepére Európa jelentős részéről kihalt a faj. Mára sikerült több területre visszatelepíteni, de a magyarországi erdőkben legfeljebb tíz példány élhet.

Az állatok különös szerepet játszanak életünkben. Semmilyen (nem emberi) teremtett lény nem áll ennyire közel hozzánk, mégis – mint a szegény rokontól – szégyenkezve elfordulunk tőlük. Erőszakot teszünk rajtuk, azokon az állatokon, amelyeket kiszorítunk eredeti lakóhelyükről, azokon, amelyeknek ellehetetlenítjük életfeltételeit, azokon, amelyeket egy boldogabb jövő érdekében kísérleti célokra használunk, azokon, amelyeket a naponta változó divat kedvéért csonkítunk meg vagy ölünk le, azokon, amelyeket egyszerűen felfalunk, és sokszor azokon is, amelyek társainkként házunk táján, otthonainkban élnek. Nincs bennünk részvét irántuk, nem nézünk a szemükbe, nem akarunk foglalkozni szenvedésükkel és fájdalmukkal, gyakran még alapvető

Napi tett

Alakítsd állatbaráttá a (templom)kerted! Madárodúk, itatók, etetők, madárfürdők, rovarházak telepítésével elősegíthetjük a hasznos állatok megtelepedését a környezetünkben.

Tények

A méhek és más beporzó rovarok pusztulása világszerte komoly probléma. Pedig ezek a lények alapvető fontosságúak a világ élelmiszerbiztonságának fenntartásában. A FAO becslése szerint a világ élelmiszertermelésének 90%-át adó, mintegy 100 haszonnövényfajból 71-et méhek poroznak be. A méhpopulációkat gyengíti a klímaváltozás, a betegségek és élősködők terjedése, a nagyüzemi mezőgazdaság által használt vegyszerek.

szükségleteik kielégítésével sem. Elvesszük, amit adni tudnak: munkát, ismeretszerzési lehetőséget, élelmet, nyersanyagot, ragaszkodást, szeretetet – cserébe alig kínálunk valamit. Rendelkezünk az életük fölött, közvetlenül vagy közvetve, a tenyésztett állatokat rendszeresen pusztítjuk el, a vadon élő állatok fogyasztó közösségeit sokszor mintegy mellékesen.

Az állatokon tett erőszak mégis sokszor a civilizált szelídség árca mögé rejtőzik. Védjük jogukat, mentjük veszélyeztetett fajukat és egyedeiket, tápláljuk, gyógyítjuk és szaporítjuk őket, írunk és gondolkodunk róluk. E cselekvések nagy része azonban olyan virtuális törődés, amely a mindennapokban könnyedén átengedi a teret a személytelen erőszaknak. A háborítatlan, „vad” ökoszisztémák működése nem kendőzi el az élet fennmaradását és továbbadását támogató nyersséget, mi azonban, mint valami illetlenség láttán, elfordítjuk tekintetünket, és igyekszünk jó messzire menekülni az erőszak e megnyilvánulásainak tudomásulvétele elől. A színpalak mögött azonban a kíméletlenség sokkal durvább formáit fejlesztjük és növeljük, egyre riasztóbb méretekben.

A rejtegetés és kendőzés helyett jó lenne újra felfedezni és szívünkbe vésní, hogy az állatok figyelnek környezetükre és érzéseik vannak. Jó lenne a feldolgozott és eredeti formájuktól megfosztott állati testrészek helyett megkülönböztetett arcokat látni. Ha képesek lennének a

Napi tett

Támogass természetvédelemmel foglalkozó civil szervezetet! Keres olyan egyesületet, alapítványt, amely munkájával elősegíti a természetes élőhelyek, ezáltal az ott élő állatok védelmét. Minden támogatás – akár pár száz forint vagy pár óra önkéntes munka – segítheti őket.

Tények

A tudomány 1,75 millió állat- és növényfajt írt le, és kb. 10 millió faj létezését valószínűsíti a Földön. A természetes - nem emberi beavatkozáshoz köthető - kihalás 1-5 faj pusztulásával számol évente. Becslések szerint jelenleg óránként hal ki egy faj, a többségük azelőtt, hogy megismertük volna szerepét a bioszféra rendszerében.

szelídség látszatához való képmutató ragaszkodás helyett őszinte nyíltsággal visszahelyezkedni a természeti világ sajátos vadságába, egyszersmind elfogadni, hogy a természet működésébe kódolt erőszak nem szüntethető meg, de szeretettel és odafordulással ellensúlyozható – talán közelebb kerülnénk ahhoz, hogy rövidtávú céloktól és önös érdekektől mentes, valódi szelídséggel fordulhassunk a teremtett világ minden apró részlete, köztük társaink, az állatok felé.

Egyszerűen alakítható ki városi vadon a kertben, ha helyet teremtünk a madarak biztonságos fészkeléséhez pl. odúk telepítésével. Így a madarak mellett a kertünk egészségét is védiük.

Napi tett

Bátorítsd a templomod fenntartóit, hogy csökkentsék az épület éjszakai díszvilágításának idejét és mértékét! Ezzel nem csak energiát spórolhatnak, de az éjszaka aktív állatok (pl. denevérek, költöző madarak) tájékozódóképességének összezavarását - ezáltal akár a pusztulásukat - akadályozhatják meg.

Imádság

Könyörgünk Urunk,

bocsáss meg, ha tékozló fiakként és lányokként fordítottunk hátat annak az életminőségnek, amelyet te adtál nekünk örökségül.

Hallgass meg minket akkor is, ha az atyai háztól távolról kiáltunk!

Őrizz meg minket a további tékozlástól, hogy hazatérve az istentelen és kegyelmet, teremtést pazarló életmódból újra tudjunk kezdeni veled mindent.

Hallgass meg minket akkor is, ha eltékoztuk a kiáltás lehetőségét!

Segíts megtalálni a hozzád visszavezető utat, hogy útközben magunkra találjunk, és hasonlóak legyünk ahhoz az emberhez, akit a magad képmására teremtettél!

Hallgass meg minket akkor is, ha deformálódtak szavaink!

Láttasd meg magadat útkeresésünkben, mint a ház előtt váró atya, hogy ne féljünk előlről kezdeni mindent veled, s a ránk bízott kerttel, az atyai ház közelében!

Hallgass meg minket akkor is, amikor szégyelljük magunkat lázadásunkért!

Taníts meg minket türelmesnek lenni, hogy ne akarjunk mindent azonnal, s ne akarjunk atyaként mindent megcsinálni, ahelyett, hogy megvárnánk: minden megadatik minekünk a megfelelő időben.

Hallgass meg minket akkor is, ha már nincs időnk hozzád kiáltani!

Ölelj át minket, ha hazatértünk, s ha még távol vagyunk, ez az ölelés hívjon haza bennünket!

Hallgass meg minket akkor, ha nem találunk szavakat szeretetedre!

Dicsőség legyen az Atyának – aki teremtett mindeket!

Dicsőség legyen a Fiúnak – aki meghalt a teremett világért!

Dicsőség legyen a Szentléleknek – aki megelevenít és élővé tesz bennünket!

Miképpen volt kezdetben, a világ teremtésekor, a világ megváltásakor és megszentelésékor, úgy legyen dicsőség örökkön, örökké.

Ámen

...a gyermekekkel és nőkkel! – 5. nap

Milyen az, aki szelíd a másik emberrel? S milyen, aki nem?

A jézusi szelídség – a mai felszínes vélekedéssel szemben – egyfelől nem egyenlő sem a szótlan-sággal, sem a szerénységgel, sem a csendes visszahúzódással. Másfelől a szelídség ellentéte – az eredeti, bibliai kifejezés értelme

szerint – a vadság, durvaság, a harag, düh, méreg, a keménység, kíméletlenség, kegyetlenség, brutalitás.

Jézus példát is mutatott a szelídségre. Amikor nem engedte, hogy a düh és harag uralkodjon el követőin a másik embertől kapott elutasítás következtében (Lk 9,54-55). Amikor nem hirtelen fellángoló harccal és vizzálykodással akarta kezelni a problémákat (Mt 26,52). Amikor elutasította a kegyetlen brutalitást, különösen a védtelenebb társadalmi csoportokkal szemben (Jn 8,5). Amikor került a hirtelen fellobbanó, céltalan és értelmetlen vitatkozást (Mk 8,13), mely csak vizzálykodást szül (2Tim 2,25). Vagy amikor nem hagyta, hogy egy-egy provokáció miatt indulatai uralkodjanak el rajta, hanem ezek mögött is a másik ember életkérdését látta meg. S mindezek mellett abban a számtalan esetben, amikor nem maradt szótlan az igazságtalanságok láttán. Amikor nem hagyta, hogy a vadság és a durvaság, a harag és a düh, a keménység és a kíméletlenség uralkodjon el akár a társadalom „erősein”, akár rajta és

Napi tett

Beszélgess a környezetekben élő gyerekekkel! Dicsérd meg őket, erősítsd az önbizalmukat! Vedd komolyan és segíts, ha arról számolnak be, hogy valaki bántalmazza, zaklatja, fenyegeti őket! Kísérd figyelemmel, mire használják az internetet!

Tények

Nem csak fizikai, hanem verbális és gazdasági agresszió is létezik. A nők elleni erőszak úgynevezett strukturális erőszak, vagyis egybecseng a közfelfogás alapjául szolgáló társadalmi és kulturális normákkal és értékrenddel. Elgondolkodtató adat pl., hogy az önkormányzatokban dolgozók 85 százaléka nő, de az önkormányzatok vezetésében még 15 százalékban sincsenek jelen.

követőin, hanem amikor a felvillanó indulatok összecsapása pillanatában is meglátta a másik embert, s megértő alázattal volt képes felé fordulni – ahogy választott boldogmondásunk ószövetségi alapja is mondja: „Az alázatosak öröklik a földet, és teljes békességet élveznek.” (Zsolt 37,11)

Luther Márton kifejezésével élve: Jézus a „koldus- király”, aki a másik emberért még az igazságtalanságot is elszenvedi, s aki nem akarja erőszakkal érvényre juttatni jogait. Alázatosságának biztos alapja pedig Istennel való kapcsolata volt.

Jézus nem parancsolta, hogy legyünk szelídek azért, hogy megkaphassuk a földet. Parancsra, tanácsra megvalósítani ezt nagyon nehéz lenne. De azt is tudta, hogy nekünk jó az, ha nem csattanunk fel mindenben, ha nem sértődünk meg, ha nem viszálykodunk, ha nem daczból vagy versengésből küzdünk, ha nem uralkodik el rajtunk az erőszak és a durvaság, s ha nem győz érzelmeinken és cselekedeteinken a harag, a düh, a méreg, a keménység, a kíméletlenség, a kegyetlenség. Különösen is így van ez, amikor azokkal a csoportokkal (vagy azzal az egyes emberrel) szemben gyakorolhatjuk a szelídséget, akik fizikai vagy társadalmi helyzetükből adódóan gyengébbek – mint sok kultúrában a nők és a gyermekek.

Ám ez a szelídség nem egyszerűen emberi elhatározás kérdése. A szelídség nem csupán emberi erény, nem egyszerűen emberi viselkedés. A szelídség az Istennel élt élet lehetősége (Mt 11,29). A szelídség akkor

Napi tett

Gyermeket vagy nőt érő erőszak esetén próbálj meg segíteni szelíd szóval, jó szándékkal, ha szükséges a hatóságok értesítésével!

Tények

Hivatalos statisztikák szerint Magyarországon az elmúlt öt évben közel 30 ezer gyermek vált erőszakos bűncselekmény áldozatává. A gyilkosságok áldozatainak egy-ötöde 20 év alatti.

valósulhat meg, amikor Krisztussal éljük az életünket, s az általa mutatott példát szeretnénk követni.

Boldogok vagyunk, amikor a másik emberrel szelídek tudunk lenni. Csak így örökölhetjük, s örökíthetjük tovább a földet.

Napi tett

Segíts ma egy egyedülálló nőnek, özvegyasszonynak a napi teendőinek intézésében!

Imádság

Ferenc pápa: Ima földünkért

Mindenható Isten,
te az egész világmindenségben,
de legkisebb teremtményedben is jelen vagy,
és gyengéd szeretettel veszed körül
mindazt, mi létezik.
Önts belénk szereteted erejét,
hogyan óvjuk az életet és a szépséget,
tölts el minket békével,
hogyan fivérként és nővérként éljünk,
és ne ártsunk senkinek!
Szegények Istene,
segíts, hogy megmentjük azokat,
akik a földön magukra hagyva és elfeledve élnek,
de akik oly értékesek szemedben!
Gyógyítsd meg életünket,
hogyan védelmezői legyünk a világnak,
ne kifosztói,
a szépség terjesztői legyünk,
ne a szennyezés és a pusztításé!
Érintsd meg azok szívét,
akik csak haszonra törekszenek,
a szegények és a föld kárára!
Taníts meg, hogy felfedezzük minden dolog értékét,
hogyan ámulattal tekintünk rájuk,
hogyan felismerjük: szoros egységben vagyunk
minden teremtménnyel
végtelen világosságod felé vezető utunkon!
Köszönjük, hogy mindennap velünk vagy!
Kérünk, légy segítségünkre
az igazságosságért, a szeretetért és a békéért
folytatott küzdelmünkben!

...embertársainkkal! – 6. nap

Örökölni a földet – mit is jelent, mi mindent jelenthet ez? A környezetvédelem némelyik radikálisabb irányzata hajlamos odáig is elmenni, hogy – legalábbis elvben, illetve fenyegetésként – lemondjon az emberről, mivel az, úgymond,

bebizonyította, hogy nem képes szelíd uralommal illeszkedni a földi valóságok rendjébe; hogy az ember eltűnését jósolja, és helyette más fajokat prognosztizáljon az ökoszisztéma „örököséként” – évmilliárdos távlatban –, melyek majd „jobban bánnak” azzal. A föld „öröklésének” ez a bennfoglalt felfogása a rendszer belső törvényszerűségeit veszi alapul: az ökoszisztéma az egyensúlyra törekszik, a billenés után visszabilenés következik, az egyensúlyvesztést okozó elem pedig (jelen esetben az ember) kiiktatódik.

A mi Mesterünk, aki a szelídeknek jelölte ki örökül a földet a boldogmondásokban, azért nyilvánvalóan másképp érti ezt. Számára nem csak „a rendszer” létezik a maga törvényeivel, hanem elsősorban a Teremtő, aki a Törvényhozó – és ő az is, aki az örökséget adja, mégpedig a benne hívó embernek. Az embernek (és nem másnak) a dolga tehát, hogy az öröklésre alkalmassá: szelíddé váljon.

A nyolc boldogság mindegyike vagy eleve az emberi kapcsolatokra vonatkozik, vagy azok erőterében érthető igazán. Aki például „boldogan szegény”, az nem magának akarja a javakat, hanem másokat is enged

Napi tett

Ismerkedj meg az erőszakmentes kommunikációval, foglalkozz önismerettel! Ha felkészült vagy és tárgyilagosan tekintesz a hétköznapi társas helyzetekre, ez nem csak neked segít, de elsimíthatod mások konfliktushelyzeteit is.

Tények

Hatalmas az igény az olyan termékek iránt, mint az ásványi anyagok, a fa vagy a pálmaolaj. Egyes kormányok, vállalatok, különböző bűnözői csoportok mindent megtesznek, hogy minél nagyobb részesedést szerezzenek belőlük. Az aktivisták és az őslakosok ellen pedig magán biztonsági cégeket, állami hadsereget és profi gyilkosokat alkalmaznak. 2015-ben összesen 16 országban történt ilyen okokból gyilkosság, összesen 185 esetben.

hozzájuk férni; aki békességet szerez, az emberi közösség egyik nagy értékéért hoz áldozatot; és az igazságért való üldözést is más emberek kezétől szenvedjük el.

Alexandre Bida: Jézus megmossa az apostolok lábát

A boldogmondások nagy ereje épp az, hogy megdöbbenítő és felrázó kontrasztot mutatnak be aközött, ahogy most élünk, és aközött, ahogy igazán élnünk lehet és érdemes. Jézus nem csak mondta, hanem élte is a boldogságokat, és ezzel megmutatta, hogy mi is képesek vagyunk erre, sőt: erre az életformára vagyunk teremtve. Szelídségünk hiánya nem kényszerű adottság, hanem (többnyire) teljesítetlen feladat.

Napi tett

Figyelj jobban a környezetekben fogyatékkal élő emberekre! Segítsd őket abban, hogy társaságra, munkára találjanak, épp úgy szórakozhassanak vagy dolgozhassanak, közlekedhessenek, mint te.

Tények

A fejlett világ piacaira termelő harmadik világban óriási probléma a kizsákmányoló (gyermek)munka, a természet kizsigerelése. A méltányos kereskedelemről (fair trade) származó termékek előállításánál kímélik a környezetet, és a fair trade védjeggyel rendelkező termékek előállításánál tiltott a gyermekmunka, a termelők pedig méltányos bért kapnak a munkájukért.

Ferenc pápa a *Laudato si'* enciklikában a „selejtezés kultúrájának” nevezi azt az összefüggést, hogy megvetésünk, kihasználó, megalázó, elvető magatartásunk „egyaránt érinti a kirekesztett embereket és a gyorsan hulladékká váló dolgokat” (LS 22). Ez azonban azt is jelenti: bármelyik irányból – az embertársak vagy a többi teremtmények felől – kezdjük is el ennek a hozzáállásnak a felszámolását, eljuthatunk és el kell jutnunk a másik pólusig. Térjünk meg tehát az embertárs szeretetében, hogy örökségünk, a föld boldogságunkra felvirágozzék; és bánjunk szelídebben a földdel, hogy jobban tudjuk szeretni felebarátainkat is.

Mit tudunk azokról az emberekről, akik a napi fogyasztási cikkeinket – például a reggeli kávénk alapanyagát – előállítják, megtermelik?

Napi tett

Keresd a méltányos kereskedelemről származó árukat az olyan termékeknél, amelyek jellemzően a fejlődő országokból származnak (pl. kakaó, tea, kávé, banán, nádcukor, ruházati cikkek, ajándéktárgyak stb.)!

Imádság

Szent-Györgyi Albert: Ötödik ima: A Föld

Uram!

Ezt a gyönyörű Földet adtad otthonunknak,
mélyébe mérhetetlen kincseket rejtettél,
képesé tettel, hogy megértsük művedet,
megkönnyítsük munkánkat, számúzzük az éhséget és betegséget.

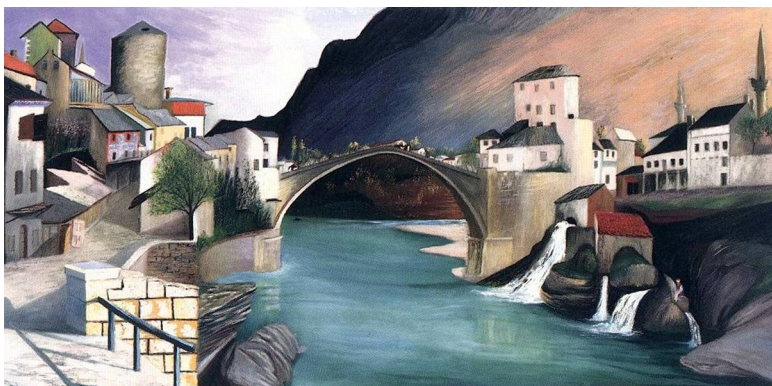
Mi kiássuk a kincseket, hogy azokat eltékozzoljuk,
belőlük a pusztítás félelmetes eszközeit faragjuk,
hogy azokkal leromboljuk, mit más ember épít,
míg azok ellenem nem fordulnak és elpusztítanak engem, és
gyermekeim.

Uram! Engedd, hogy társaid legyünk az alkotásban,
megértsük és megszépítsük a Te kezed munkáját,
hogy ez a mi bolygónk a békesség, a bőség,
a boldogság és szépség biztos otthona lehessen.

...a kulturális értékekkel! – 7. nap

Háborúban nem számít semmi, sem az ember, sem más élőlények élete. Fák, növények, állatok pusztulnak és nemcsak a fegyveres katonák, de nők, gyermekek, civilek is áldozatul esnek. A harcolók rommá lőnek, fölrobbantanak városokat, épületeket, tekintet nélkül arra, hogy milyen régi, ősi kultúrát képviselnek. A háború már csak ilyen, egyedül a győzelem számít, más semmi. És mi mindig háborúban állunk. Örök harcban áll ember a másik emberrel, nemzetek, vallások és civilizációk egymással. Látjuk a mostani háborúban pusztulni a világörökséggé nyilvánított templomokat, palotákat, muzeális értékeket.

Csontváry Kosztka Tivadar: Római híd Mosztárban

1993-ban a bosnyák-szerb háborúban lőtték szét az akkor már 450 éves mosztári hidat. Később újjáépítették – többek közt a magyar békefenntartói SFOR alakulat és magyar szakemberek közreműködésével. Az UNESCO világörökségi listáján szerepel.

Az egymást váltó nemzedékek is úgy tekintenek elődeikre és munkájukra, mint amit túl kell teljesíteni, le kell győzni. Ha így folytatjuk, ha a mai nemzedék nem értékeli elődei munkáját, mindent elpusztítunk. Isten azért helyezte az embert az Éden kertjébe: „hogy őrizze és művelje azt”. (1Móz/Ter 2,15) A kultúra, a művelés Isten munkájának értelmes folytatása. De önmagunk és a világ művelése, a

Napi tett

Mélyedj el jobban saját hagyományainkban, történelmünkben! Ismerd meg mások kulturális gyökereit is! Ez közelebb visz egymás megértéséhez.

Tények

Ma már szinte bármit hamisítanak, aminek van olyan többletértéke, amely haszonszerzésre felhasználható. Pedig a hamis ruházati cikkek, kozmetikumok, elektronikai cikkek, élelmiszerek, gyógyszerek stb. nem csupán etikai kérdéseket vetnek fel, de a fogyasztók egészségét is veszélyeztetik ellenőrizetlen, visszakövethetetlen eredetük által.

föld művelése eltorzult a kezünkön. Békeidőben is erőszakosan versengünk, mert teljesítményeink alapján mérjük magunkat. Volt idő, amikor a templomok méretei is ezt mutatták: ha egyik városban nagy templom épült, akkor a szomszéd városka még nagyobbat emelt. Isten dicsőségére? Nem, a magáéra. Szükségtelenül sok, hatalmas építmény és alkotás fitogtatja az ember képességét és lehetőségeit. Veszni hagytuk az ősi, ókori művészetet, szinte teljesen eltűntünk falfest-

Kaptafák, amelyeket a cipészmeister a lábbeli megrendelőjének lábához igazítva készít. – Számos kézműves szakma van kihalóban. Az évszázados tapasztalatok nem öröklődnek tovább.

ményeket és freskókat, mert a következő korok irányzata, vallása, uralkodója átépítette, átfestette egy új eszme vagy funkció számára. Értéktelen volna minden, amit valaki más alkotott? Eltűntetjük, meghamisítjuk és ráerőszakoljuk a miénket másokra. Földig romboltuk a fából, kőből épült régi, kicsi, emberi léptékű településeket, városkákat, hogy lakótelepek börtönszerű egyen-házaival kérkedjünk a helyükön. Folyik a

falu- és városrombolás a fejlődés és növekedés nevében, hogy fantáziátlan mega-Bábel-tornyok csúfítsák a tájképet. Beépítjük az erdőkkel borított hegyoldalakat, árterekre telepszünk és küzdünk

Napi tett

Nézz utána, honnan származnak a használati tárgyaid! Ismerkedj meg az ország kultúrájával, olvass utána, hogyan élnek és dolgoznak ott az emberek!

Tények

A javak felhasználása egyenlőtlenül oszlik meg. 2008-ban az európaiak több mint 40 kg anyagot használtak (fő/nap), egy ázsiai mindössze 24 kg-ot, egy afrikai kevesebb, mint 15 kg-ot.

minduntalan a természet ellen. Meg tudjuk-e állni, hogy ne építsünk meg mindent, amire képesek lennénk eszközeinkkel? A rosszat és torzát műveljük a kultúra címén, és így annak hordozójává tesszük. Jézus alázatra hív ezen a téren is.

Mit hagyunk örökül a szelídeknek, akik öröklik a kultúránkat?

Moaik a Húsvét-szigeten

A Húsvét-sziget története tanulságos példája, milyen hatással lehet az ember a természetre, ha kifogyhatatlannak hiszi a földi javakat. Kutatások szerint a helyi őslakosok életmódja ökológiai és civilizációs katasztrófát okozott a szigeten. A sziget erdei teljesen eltűntek. Fegyveres konfliktusok és élelemhiány miatt a korábbi népességszám töredékére zsugorodott rövid idő alatt, magasan fejlett kultúrájuk pedig radikálisan visszaegyszerűsödött.

Napi tett

Ha legközelebb ajándékot adsz valakinek, adj élményt! Elviheted színházba, kiállításra, ellátogathattok a helyi tájházba, vagy tehettek egy felfedező sétát a lakóhelyeteken.

Imádság

Mennyei Atyánk,

szabadnak, szépnek és eredendően jónak teremtettél mindent – és benne minket, embereket. Életünk legnagyobb titkainak és legmélyebb kérdéseinek egyike, hogy miért hívtál életre minket:

– miért ajándékoztál meg ennyi szépséggel?

– miért bízta ránk ekkora kincseket?

– miért bízta meg bennünk jobban, mint azokban a teremtményeidben, akikről akaratod szerint nekünk kell gondoskodnunk?

Tudtad, hogy elbukunk? Hogy addig-addig ügyeskedünk minden nekünk ajándékozott javaddal, míg meg nem találjuk a nyitját, hogyan fordíthatjuk azokat kizárólag saját javunkra? Hogy addig-addig próbálkozunk szereteted minden látható jelével, míg ki nem derítjük, hogyan kovácsolhatunk belőlük végtelen terveket kielégíthetetlen önzésünk meddő kielégítésére?

Próbálkozunk:

– a gyönyörű, Feléd nyújtózó hegyekkel – amikor egyes érceket értékesnek nevezünk ki, és megszerzésük közben szétdobálunk mindent, aminek (egyelőre még) nem látjuk az értékét...

– a felfrissülést és életet adó vizekkel – amikor gyárakkal felmelegítve sok lény számára élethetlenné tesszük, és megmérgezve a keserűség és halál folyamaivá változtatjuk őket...

– a végtelen változatosságot körénk festő fajokkal – amikor nem látunk bennük mást, mint előbb a gondtalan életet, később a túlélést garantáló élelmiszerforrásokat...

– az emberekkel, akiket társakul adtál – mert nem tudjuk máshogy elképzelni az előrejutást, csak olyan helyek felé, ahol előbb-utóbb magunkra maradunk mérhetetlen magányunkban...

– mindennel, ami szépet mégis létrehoztunk ajándékaidból mi vagy mások – amikor feléljük a szépséget, belakjuk a csodát, elpusztítjuk a jövő forrásait...

Urunk,

tudtad már előre, hogy Plótinosz, Ptolemaiosz és Kopernikusz után eljön az idő, amikor az emberek milliói nem téged és nem az általad formált kisebb-nagyobb égitesteket helyezik majd a világ közepébe, hanem

önmagukat? Amikor 5-7-9 és ki tudja hány milliárd középpontja lesz az Univerzumnak, és mind egy sebezhető kis bolygón tülekedik majd?
Eléd sietünk most terheinkkel, amennyire tőlük még mozogni tudunk. Tisztíts meg önzésünk következményeitől, adj, kérünk megújulásra kész szívet és lelket! Ajándékozz meg az egyszerűség és lényeglátás ajándékaival. Ne latolgassuk: késő van-e már vagy épp nincs még... hadd induljunk oda, ahol szükség van ránk, ... és úgy, olyan testi-lelki útravalóval, amire nekünk is, másoknak is valóban szükségünk, szüksége lehet. Ámen.

A KÖZÖS GONDOLKODÁS A JÖVŐNKRŐL

KONFERENCIA NYILATKOZATA

Nyilatkozat melyet a „Közös gondolkodás a jövőnkéről – Konferencia az ember és a környezete egységéről” című, 2016. június 8-9-én tartott 3. Tihanyi Vallásközi Konferencia résztvevői fogadtak el.

Felismerve és elfogadva, hogy

- a természeti környezet közjő, az egész emberiség öröksége, és mindenki felelősséggel tartozik érte;
 - az emberi létezés három, egymással szorosan összefüggő alapvető kapcsolaton, az Istennel, a felebaráttal és a földdel való kapcsolaton alapszik;
 - nem a többi teremtménytől elkülönítve létezőnk, hanem gyönyörű egyetemes közösséget alkotunk a világ többi élőlényével;
 - sem a jelenlegi fejlődés, sem a tárgyak és élvezetek pusztá halmozása nem elegendő ahhoz, hogy értelmet és örömet adjon az emberi szívnek, (sokan) mégsem érzik képesnek magukat lemondani arról, amit a piac kínál nekik;
 - a fogyasztás, a pazarlás és a környezetkárosítás üteme meghaladta a bolygó lehetőségeit; olyannyira, hogy a mostani életmód, mivel nem fenntartható, csak katasztrófákhoz vezethet;
 - nem beszélhetünk fenntartható fejlődésről a nemzedékek közötti szolidaritás nélkül;
 - már túlléptük a bolygó kizsákmányolásának maximális határát anélkül, hogy megoldottuk volna a szegénység problémáját;
 - hogy a környezet pusztulása, valamint az emberi és etikai hanyatlás szorosan összefügg;
- kijelentjük és határozott állást foglalunk amellet, hogy
- meg kell erősítenünk annak tudatát, hogy egyetlen emberi család vagyunk, nincsenek olyan politikai vagy társadalmi határok, korlátok, amelyek megengednék, hogy elszigetelődjünk, s épp ezért nincs hely a közömbösség globalizációja számára sem;
 - a megoldás felé vezető utak átfogó megközelítést igényelnek, hogy legyőzhessük a szegénységet, visszaadhassuk a kirekesztettek méltóságát, és ezzel egyidejűleg gondját viselhesük a természetnek;

- közös otthonunk megvédésének sürgető kihívása magában foglalja azt az igyekezetet is, hogy az egész emberi családot egyesítsük a fenntartható és átfogó fejlődés keresésében, mivel tudjuk, hogy a dolgokon lehet változtatni;
- törekedjünk az ökológiai egyensúly különböző szintjeinek vizsgaszerezésére, e szintek pedig: a belső kapcsolat önmagunkkal, a szolidaritás másokkal, a természetes viszony minden élőlényvel és a lelki kapcsolat Istennel.

Mindehhez kérjük a Mindenható világosságát, segítségét és áldását!

UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága és az EMMI Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága

AZ EURÓPAI KERESZTÉNY KÖRNYEZETVÉDELMI HÁLÓZAT (ECEN)* 11. NAGYGYŰLÉSÉNEK ÁLLÁSFOGLALÁSA – RÉSZLETEK

A víz szerepe a fenntartható jövőben

„Zúduljon le az igazság, mint a víz” (Ám 5,24)

Az ECEN különböző európai országok keresztény hívőinek hálózataként a CEC (Conference of European Churches, Európai Egyházak Konferenciája) környezeti kérdésekkel kapcsolatos munkáját segíti. A 11. nagygyűlés résztvevői a finnországi Helsinkiben gyűltek össze, hogy megosszák gondolatikat, tanuljanak, dolgozzanak és imádkozzanak a mindenki számára elérhető, tiszta vízért a fenntartható jövőben. [...] a friss víz korlátozott elérhetősége mindannyiunkra hatással van valamilyen mértékben. Az édesvízi és tengeri élőhelyek egyensúlyának felborulása szintén minden embert, Isten minden teremtményét érinti.

[...] Nyomatékosítanunk kell, hogy milyen következményekkel jár a 1,5–2 °C-os globális hőmérséklet-emelkedés a közösségek, az egyházak és a széles társadalom mindennapi életében. A környezeti nevelés és a környezettudatosság elmélyítése ennek a feladatnak a része, egyházi kereteken belül és azokon túl is.

[...] Aggodalmainkat, kérdéseinket és cselekvésünket ezért a víz nyelvéen fogalmazzuk meg. A víz ráadásul mély spirituális jelentést is hordoz, és sok bibliai történetben – gondoljunk csak a teremtésre vagy a keresztelésre – központi szerepet játszik.

*Az Európai Keresztény Környezetvédelmi Hálózat (ECEN, www.ecen.org) olyan egyházi hálózat, amelynek célja, hogy a természettel és a környezettel való kapcsolatról beszéljen a keresztény teológia és a keresztény életvitel perspektívájából, s ezáltal a teremtésvédelem ügyét előmozdítsa mind az egyházi, mind a világi közösségekben. Az ECEN része az Európai Egyházak Konferenciájának (CEC, KEK), mely az európai országok több mint 120 protestáns, ortodox, anglikán és ókatolikus egyházának, valamint 40 társszervezetének a szövetsége.

Isten cselekvésének megnyilvánulása a vízben

A természettudományok és a Biblia egyaránt arról tanúskodik, hogy a víz minden élet forrása. A keresztény hit szerint Isten műve sokféleképp megnyilvánul a vízben keresztül. Az ember a vízzel szoros összeköttetésben teremtett. A testünk nagyobbik része is vízből áll.

[...] Jézus sokféleképp figyelmeztet a víz fontosságára az életben. Megkéri Jánost, hogy keresztelje meg a Jordánban (Mt 3,13-tól). A samáriai asszonyhoz így szól a kútnál: „Adj innom!” (Jn 4,7). Majd a keresztben ezt mondja: „Szomjazom” (Jn 19,28). Ha Urunk ennyiszer kért vizet, nem csoda, hogy a vízhez való hozzáférés ennyire központi jelentőségű számunkra is.

Víz és igazságosság

A víz természetes körforgása folyamatosan élteti bolygónkat és mindazt, ami a Földön él. Az ember ipari tevékenysége azonban megbolygatja ezt a körforgást, egyes helyeken felgyorsítva a víz áramlását, más helyeken megszüntetve azt. Mindez kiszámíthatatlanságot és bizonytalanságot teremt körülöttünk. [...] Isten szemében a víz és az igazságosság folyóként árad – folyamatosan rendelkezésre áll, hogy az élet kiteljesedését táplálja minden létező számára.

Felhívás a cselekvésre és a reménységre

[...] bátorítjuk az egyes embereket és az egyházakat, hogy tegyenek lépéseket a következő területeken:

Hangsúlyozzuk a víz szentségét és csodáját, az életet és az ökoszisztémákat fenntartó szerepét, amely Isten dicsőségének kifejeződése a teremtett világ egészében.

A vízzel kapcsolatban felmerülő kihívásokkal kapcsolatban munkáljuk ki reménytelni válaszokat az imádság, a liturgia és a cselekedetek területén.

Fejlesszük a vízhez kapcsolódó környezettudatosságot a víz hétköznapi használatára vonatkozóan, hangsúlyozva, hogy a víz az életet szolgáló ajándék. Ide tartozhat a vízlábnyommal vagy az élelmiszer-előállítás, elsősorban a húselőállítás kapcsolatos kérdésekben való tájékozódás, ill. a vegetáriánus táplálkozás népszerűsítése.

Térképezzük fel és értsék meg, hogy a víz milyen módon befolyásolja életminőségünket, az ivóvíztől a tisztálkodásig, de a tengeri élet és a klímaváltozás vonatkozásában is.

Őrizzük meg az értékes édesvizet, és tudatosítsák, hogy mennyi vizet fogyasztunk az utazás, a táplálkozás, a tisztálkodás, a mosás stb. során egyénileg és egyházként is.

Csökkentsük vízlábnomunkat. Emeljük fel a szavunkat azokért, akik folyamatosan szomjaznak, és nem férnek hozzá a tiszta ivóvízhez.

Fogyasszunk vezetékes ivóvizet, és kerüljük a palackozott vizeket.

Mellőzzük a veszélyes vegyszerek használatát a mezőgazdaságban, a háztartásokban, az iparban, illetve az ásványi anyagok és fosszilis üzemanyagok kitermelése során.

Személyes vízhasználatunkban kerüljük a túlzott szennyezést.

Fedezzük fel újra a szemlélődő életmódot, amely az összes létező életminőségére összpontosít az újdonságok és javak felhalmozásával szemben.

Segítsük elő az ökológiai párbeszédet a világ erőforrásainak egyenlőbb elosztásáért, és azért, hogy a vizet is a közjó részeként értelmezzék.

Támogassuk a klímakatasztrófák és a bizonytalanság fenyegette sérülékeny közösségeket és országokat.

A klímaváltozás és a víz kérdéseiben a világ súlyos gondokkal küzd. Sokszor nehéz derűlátónak lenni. Mégis hangsúlyozni szeretnénk a remény jelentőségét és állandóságát. Isten minden helyzetben számít ránk. Módunkban áll egy olyan, jobb világ érdekében munkálkodni, amelyben az igazságosság mindenütt úgy áradhat, mint a víz...

*Az ECEN nagygyűlésének résztvevői, Sofia Kulturális Központ, Helsinki,
2016. június 11–15.*

(A nyilatkozat teljes szövege elolvasható angolul itt:
<http://bit.ly/ECEN-nyilatkozat-2016>)

IDÉZETEK FERENC PÁPA LAUDATO SI' KEZDETŰ ENCIKLIKÁJÁBÓL

Mit kell tudni dióhéjban a Laudato si' (Áldott légy!) kezdetű enciklikáról?

Egy év telt el azóta, hogy magyarul is megjelent Ferenc pápa *Laudato si'* kezdetű enciklikája, ezzel a témamegjelöléssel: „a közös ház gondozásáról”. Bár Ferenc pápa korábban is adott már ki különböző dokumentumokat, a *Laudato si'* joggal nevezhető az ő első *saját* enciklikájának. Így még nagyobb jelentősége van annak, hogy témájául a teremtett világ iránti felelősséget választotta, és ezzel a teremtésvédelem témáját a katolikus tanítás első vonalába emelte, nem hagyva kétséget afelől, hogy *a teremtett világ iránti felelősség a keresztények legsajátabb, hitből fakadó feladatai közé tartozik.*

Az enciklikák a katolikus Tanítóhivatal legmagasabb rangú megnyilatkozásai közé tartoznak, az újkori pápák enciklikák útján az általuk legfontosabbnak ítélt kérdésekről szoktak ünnepélyesen megnyilatkozni az egész katolikus egyház számára, egy dokumentumban jellemzően egyetlen témát körüljárva. Maga az *enciklika* szó is arra utal, hogy mindenkinek szóló, „általános körlevelek” szerepét töltik be. Címük nincs – mint a többi pápai dokumentumoknak sem –, kezdőszavaikkal lehet utalni rájuk, viszont rendszerint kapnak egy alcímszerű témamegjelölést is.

XXIII. János pápa 1963-as *Pacem in terris* enciklikája után – amikor a nukleáris háború aggasztó fenyegetése vezette arra János pápát, hogy szokatlan gesztussal a hívőknek szóló címzés helyett enciklikájában „minden jóakarátú emberhez” forduljon – másodszor fordul elő, hogy egy pápa ismét így tesz: Ferenc pápa a *Laudato si'-t e bolygó minden lakójának* címezte (LS 3). De nem csak a megszólításban érzékeltette ezt a szándékát, hanem az enciklika egész szövegén érezhető, hogy igyekszik az Egyház látható keretein kívül állók fejével is gondolkodni (vö. pl. LS 62).

Körleveleik befejezéseként a pápák gyakran zárják mondandójukat egy témához kapcsolódó imádsággal. A *Laudato si'* végén Ferenc pápa nem egy, hanem két imát közöl, és az egyiket úgy fogalmazta meg, hogy azt együtt imádkozhassák ne csak a keresztények, hanem minden olyan hívő ember, aki a teremtő Istenben hisz. Ez egészen újszerű gesztus a római pápa részéről, és világosan mutatja az eltökéltséget a széles körű párbeszédre minden emberrel.

Enciklikájának bevezető részében a pápa sorra veszi pápa-elődeinek ilyen témájú megnyilatkozásait, és kiemeli mindegyikük fő gondolatát, amellyel ők a kérdést megközelítették (LS 4-6). Boldog VI. Pál a *fejlődés*, Szent II. János Pál az *ökológiai megtérés*, XVI. Benedek pedig a sajátos értelemben elmélyített *humánökológia* fogalmában látta a keresztény hit és a környezeti kérdés kapcsolatának kulcsát. Miután mindegyikük tanításának egy-egy pontot szentelt, Ferenc pápa nagy jelentőségű ökumenikus gesztussal – utalva más keresztény közösségek hasonló törekvéseire is – három pontban is Bartholomaiosz konstantinápolyi ortodox pátriárka ilyen témájú tanítását idézi (LS 7-9). Nem elhanyagolható annak a jelentősége, hogy a katolikus egyház feje azáltal, hogy egy enciklikában ilyen kiemelten tárgyalja az ortodox egyház egyik legfőbb tekintélyének megnyilatkozásait, mintegy a katolikus tanítás részeként ismeri el őket.

Az a tény, hogy Ferenc pápa a *Laudato si'* enciklikában ilyen, a pápai tanítások sorában nem előzmények nélküli, mégis újszerű témaválasztás mellett döntött, és ráadásul több szempontból szokatlan megközelítést is választott, gondolkodásmódjának ismeretében valójában nem meglepő. Már megválasztása után néhány nappal, névválasztásáról beszélve újságírók előtt megemlítette, hogy a Ferenc név mellett két ok miatt döntött: azt akarta jelezni vele, hogy a szegényekre való odafigyelést és a teremtéssel megélt viszonyunkat szeretné pápasága középpontjába állítani.

Az alaptémák

Az enciklika fejezetei sorjában a világ ökológiai és társadalmi helyzetéről, a *teremtés evangéliumáról* (tehát a kereszténység idevonatkozó tanításáról), a *környezeti válság emberi gyökeréről*, a Ferenc pápa által javasolt „*átfogó ökológiáról*”, a *tájékozódást és*

cselekvést segítő szempontokról, valamint a megoldásról, vagyis az ökológiai nevelésről és lelkiségről szólnak. Maga a pápa figyelmeztet azonban, hogy az írás fő témái ezekben a fejezetekben visszavisszatérően jelennek meg: *„Mindegyik fejezet, bár megvan a maga témája és sajátos módszertana, új szemszögből ismét elővesz korábbi fejezetekben már tárgyalt fontos témákat”* (LS 16) A bevezető szakasz utolsó pontjában ezért Ferenc pápa maga mintegy kigyűjti, előre meghatározza az egész enciklikán végigvonuló tíz alaptémát, melyeket – mint írja – *„nem zárjuk le és nem hagyunk magunk mögött, hanem állandóan újra elővesszük és gazdagítjuk azokat.”* (LS 16)

Most ezért nem a fejezeteken lineárisan végighaladva, hanem ezt a szerző által megjelölt tíz témát alapul véve, hozzájuk kapcsolódó, a szövegéből választott idézetekkel mutatjuk be az enciklika mondanivalóját.

1. A szegények és a bolygó törékenysége közötti szoros kapcsolat. (Az egész dokumentum legmarkánsabb és legtöbbször visszatérő meglátása ez a párhuzam, vö. pl. LS 22, 56, 90-92, 214.)

Ha felismerjük a természet értékét és törékenységét, valamint a képességeket, amelyeket a Teremtő adott nekünk, ez ma lehetővé teszi, hogy felhagyjunk a korlátlan anyagi fejlődés modern mítoszával. A törékeny világ, benne egy emberi lénnel, akire Isten rábízta a róla való gondoskodást, arra hívja értelmünket, hogy ismerje fel, hogyan kellene irányítanunk, gyakorolnunk és korlátoznunk hatalmunkat. (LS 78).

A bolíviai püspökök egyik dokumentumát is idézve így ír továbbá erről:

Az emberi környezet és a természeti környezet együtt megy tönkre, és nem tudjuk megfelelően kezelni a környezet pusztulását, ha nem szentelünk figyelmet azoknak az okoknak, amelyek az emberi és társadalmi hanyatlással állnak összefüggésben. Tény, hogy a környezet és a társadalom pusztulása különösen is érinti a bolygónkon élő leggyengébbek életét: »A mindennapi élet közös tapasztalata és a tudományos kutatások egyaránt azt bizonyítják, hogy valamennyi környezetkárosítás legsúlyosabb következményei a legszegényebb embereket sújtják.« Például a halállomány kimerülése különösen a kisüzemi halászatból élőknek árt, akik nem tudják munkájukat mással helyettesíteni; a vízszennyezés különösen a legszegényebbekre hat kedvezőtlenül, akik nem tudnak palackozott vizet vásárolni; a

tengerszint emelkedése pedig főleg az elszegényedett, part menti népeiséget sújtja, amely nem tud máshová költözni. (vö. LS 48, vö. 25, 158, 196).

2. A meggyőződés, hogy a világon minden összefügg mindennel.

A teremtmények Istenre irányulnak, és minden élőlény jellemzője, hogy valami másra irányul, így a világban rengeteg folyamatos kapcsolatot találhatunk, amelyek titokzatos módon egymásba fonódnak. Ez nemcsak arra hív minket, hogy megcsodáljuk a sokszoros összekapcsolódást, mely a teremtmények között létezik, hanem felfedeztetni velünk saját kibontakozásunk egyik kulcselemét. Mert az emberi személy oly mértékben fejlődik, válik érettebbé és szentelődik meg, amennyire kapcsolatba lép: amikor kilép önmagából, hogy közösségben éljen Istennel, a többi emberrel és minden teremtménnyel. Így felveszi létezésébe azt a szentháromságos dinamizmust, amelyet Isten teremtésétől fogva beléje írt. Minden összefügg mindennel, és ez arra hív minket, hogy az egész világot átszövő szolidaritás lelkeségét alakítsuk ki, azt, amely a Szentháromság misztériumából fakad. (LS 240, vö. 91, 92, 142 stb.).

3. A technológiából fakadó új paradigma és hatalmi formák kritikája.

A dokumentum legradikálisabb kijelentései ehhez a témához köthetők. Ferenc pápa azonban nem a technikát önmagában tartja negatívnak és nem a hatalom megdöntésére szólít fel, hanem azt az egész életet és társadalmat átfogó gondolkodásmódot ítéli el, amely abból fakad, ha kritika nélkül, egyedül az ember „technikai racionalitását”, a „meg tudom csinálni, tehát megcsinálom” hozzáállását tesszük megvezérelvünknek.

A pénz világához kötött technológia a problémák egyetlen megoldása akar lenni, ténylegesen azonban nem képes a dolgok sokféle kapcsolatának titkát átlátni, s ezért időnként úgy old meg egy-egy problémát, hogy újabbakat teremt. (LS 20).

Miért akarna ma bárki is megtartani egy olyan hatalmat, amelyre csak amiatt fognak emlékezni az emberek, hogy képtelen volt beavatkozni, amikor sürgős és szükséges lett volna? (LS 57)

4. *A felhívás, hogy próbáljuk másképp felfogni a gazdaságot és a fejlődést.*

Az emberek (...) tudatában vannak, hogy a tudomány és a technika fejlődése nem azonos az emberiség és a történelem haladásával, és sejtik, hogy a boldog jövő felé alapvetően más utak vezetnek. Ennek ellenére elképzelni sem tudják, hogy lemondjanak a technológia kínálta lehetőségekről. (LS 113) Ez a gondolat figyelmeztet bennünket arra, hogy bár valóban sok hatalom összpontosul a gazdaság és a politika nagyjainak kezében, mégis mindannyiunknak egyéni, személyes felelőssége is van abban, hogy mennyire engedjük át a magunk életét játékszerűen az ember lényegétől idegen erőknek.

5. *Minden teremtmény önmagában való értékessége.*

Minden évben több ezer növény- és állatfaj tűnik el, amelyeket többé már nem ismerhetünk, gyermekeink már nem láthatják őket, örökre elvesztek. Túlnyomó többségük emberi beavatkozáshoz kapcsolódó okok miatt hal ki. Miattunk több ezer faj nem tudja már létével dicsőíteni Istent, és nem tudja közölni velünk saját üzenetét. Ehhez nincs jogunk. (LS 33, vö. 5, 122)

6. *Az ökológia emberi vonatkozása. Ezzel a kifejezéssel Ferenc pápa utalni, sőt csatlakozni szeretne elődeinek, különösen XVI. Benedeknek a teremtésvédelemmel kapcsolatban használt legfontosabb kifejezéséhez, ami a humánökológia.*

A humánökológia valami nagyon mély dolgot is magában foglal: az ember életének szükségszerűen kapcsolatban kell állnia az önnön természetébe írt erkölcsi törvénnyel, amely szükséges ahhoz, hogy méltóbb környezetet tudjon teremteni. XVI. Benedek mondta, hogy az embernek is van „ökológiája”, mert „az embernek is van természete, amelyet tiszteletben kell tartania, és nem manipulálhatja kedve szerint”. Ebben az összefüggésben el kell ismernünk, hogy testünk hoz minket közvetlen kapcsolatba a környezettel és a többi élőlényel. El kell fogadnunk saját testünket mint Isten ajándékát ahhoz, hogy az egész világot az Atya ajándékának, közös otthonnak tartsuk és fogadjuk el, míg a saját testünk feletti uralom logikája időnként észrevétlenül a teremtés feletti uralom logikájává alakul. (LS 155, vö. LS 34, 58, 64, 78, 90, 118 stb.)

7. Az őszinte és tisztességes viták szükségessége.

Őszinte és igaz tudományos és politikai vitákra van szükség, és nem elég csak arra figyelni, hogy a jogi szabályozás mit enged és mit nem. (LS 183) Ezek során azonban – figyelmeztet a pápa – különös gondolt kell fordítani a legszegényebbek és legkiszolgáltatottabbak szempontjainak érvényesítésére, akik

ma már jelen vannak a nemzetközi politikai és gazdasági vitákban, de gyakran úgy tűnik, hogy az ő problémáikat mintegy függelékként kezelik, olyan kérdésként, amellyel szinte csak kötelességből vagy mellékesen foglalkoznak, ha nem pusztán járulékos kárként kezelik. (...) Ennek részben az az oka, hogy a szakemberek, a véleményformálók, a tömegkommunikációs eszközök és a hatalmi központok sokszor tőlük távol, elszigetelt városi térségekben található, nincs közvetlenül kapcsolatuk az ő problémáikkal. A fejlettség és életminőség olyan kényelmes helyzetében élnek és gondolkodnak, amely a világ népességének többsége számára elérhetetlen. A fizikai érintkezésnek és találkozásnak ez a hiánya (...) segíti a lelkiismeret elaltatását és a részrehajló vizsgálatokban a valóság egy részének figyelmen kívül hagyását. (LS 49, vö. 135, 152)

8. A nemzetközi és helyi politika súlyos felelőssége.

A szeretet, mely tele van a kölcsönös gondoskodás apró gesztusaival, civil és politikai szeretet is, és megnyilvánul mindazokban a tettekben, amelyek egy jobb világot igyekeznek építeni. A társadalom iránti szeretet és a közjő melletti elköteleződés a szeretet kiváló formája (...). Ha valaki felismeri Isten hívását arra, hogy másokkal együtt részt vegyen ezekben a társadalmi dinamikákban, ne feledje, hogy ez lelkiségének része, a szeretet gyakorlása, s ily módon bontakozik ki és szentelődik meg. (LS 231)

9. A selejtezés kultúrája

Ezek a problémák szorosan kapcsolódnak a selejtezés kultúrájához, amely egyaránt érinti a kirekesztett embereket és a gyorsan hulladékká váló dolgokat. (...) Az ipari rendszer nem fejlesztette ki a hulladék és a melléktermék feldolgozásának és újrahasznosításának képességét. Még nem sikerült olyan cirkuláris termelési modellt elfogadni, amely biztosítaná a forrásokat ma mindenkinek és a jövő nemzedékeknek, és

amely a legnagyobb mértékben korlátozná a nem megújuló erőforrások használatát, mérsékelné a fogyasztást, elérné a felhasználási, az újrafelhasználási és az újrahasznosítási hatékonyság legmagasabb fokát. A probléma megoldása az lenne, ha valamiképpen szembeszállnánk a selejtezés kultúrájával, amely az egész bolygót fenyegeti. Mégis azt látjuk, hogy még mindig nagyon keveset léptünk előre e tekintetben. (LS 22, vö. 122, 158)

10. Egy új életstílusra irányuló javaslat.

Azokban az országokban, amelyeknek a legnagyobb változtatásokat kellene végrehajtaniuk fogyasztói szokásaikban, a fiatalok új ökológiai érzékenységgel és nagylelkű szellemiséggel rendelkeznek, és néhányan közülük csodálatosan küzdenek a környezet védelméért, de olyan erősen fogyasztói és jóléti közegben nőttek fel, amely megnehezíti más szokások kialakítását. (LS 209)

A szabadon és tudatosan megélt mértéktartás felszabadító. Ez nem kevesebb élet, nem gyengébb izzás, épp ellenkezőleg. (LS 223)

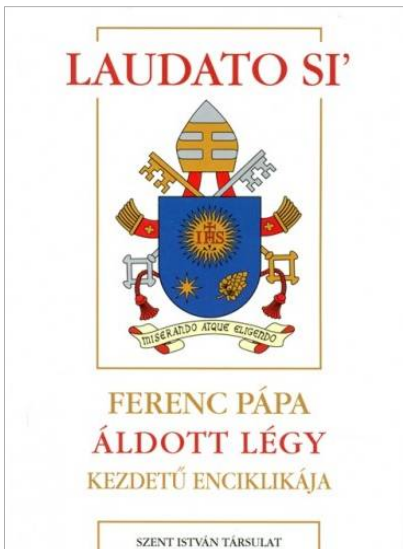
El kell ismernünk, hogy vannak olyan elkötelezett és imádságos keresztények, akik – a realizmus és pragmatizmus ürügyén – nemegyszer kinevetik a környezet miatti aggodalmakat. Mások passzívok, nem határozzák el magukat szokásaik megváltoztatására, és így inkoherenssé válnak. Ökológiai megtérésre van tehát szükségük, amely azt jelenti: engedik, hogy Jézussal való találkozásuk minden következménye megjelenjen az őket körülvevő világhoz fűződő kapcsolataikban. (LS 217)

Az enciklika az örökségről

Az idei Teremtés hetére javasolt témánkkal kapcsolatban két kapcsolódó részletet szeretnénk kiemelni az enciklika szövegéből:

A természeti környezet közjé, az egész emberiség öröksége, és mindenki felelősséggel tartozik érte. Aki kisajátít valamit, csak azért teheti, hogy mindenki java érdekében kezelje. Ha nem így teszünk, lelkiismeretünket azzal a súllyal terheljük meg, hogy megtagadjuk másoktól a létezését. (LS 95)

A természeti örökséggel együtt létezik egy hasonlóan fenyegetett történelmi, művészeti és kulturális örökség is. Ez az örökség egy adott terület közös identitásának része, egy élhető város építésének alapja. Nem az a dolgunk, hogy a meglévőket leromboljuk, és új, állítólag zöldebb városokat építsünk, ahol nem is mindig kívánatos élni. Bele kell vonni az adott hely történelmét, kultúráját és építészetét, megőrizve eredeti identitását. Ezért az ökológia az emberiség kulturális gazdagságának gondozását is megkívánja, annak legtágabb értelmében. Konkrétabban: a környezettel kapcsolatos kérdések vizsgálatakor figyelmet kell fordítani a helyi kultúrára, és el kell érni, hogy a tudományos-technikai nyelvezet párbeszédet folytasson a népi nyelvezettel. A kultúra – nemcsak a múlt műemlékeinek, hanem különösen a maga élő, dinamikus és részvételi értelmében – olyasmi, amit nem szabad kizárni, amikor újragondoljuk az ember környezetéhez fűződő kapcsolatát. (LS 143)

Ferenc pápa Áldott légy kezdetű enciklikája teljes terjedelmében letölthető erről a címről:

<http://bit.ly/aldott-legy>

SZEMLÉLETFORMÁLÓ GYAKORLATOK GYEREK- ÉS IFJÚSÁGI ALKALMAKRA

Mennyire ismerik vajon a gyerekek, a fiatalok (akár a felnőttek) azt a világot, amellyel szemben szelődnek kellene lenniük? Tudják-e, milyen fontos szerepet tölt be egy-egy állat- vagy növényfaj a tápláléklánc működésében? Tudják-e, milyen bonyolult az elszennyezett víz megtisztítása? Ismerik az őket körülvevő természet gazdagságát? Belátják, vajon milyen hatásai lehetnek egy-egy hétköznapi emberi tevékenységnek a teremtett világ rendszerében?

A Magyar Cserkészszövetség összeállítása segíthet az ifjúsághoz élményeken keresztül közelebb hozni a teremtett világ csodáit, teljességét. A feladatok segítenek megérteni, miért érdemes szelídebben élni a hétköznapokat.

Vízi tápláléklánc

Ahová eljut a víz, igen sok lesz a hal; ahová elér a folyó, egészséges lesz és élni fog minden lény. A partján halászok állnak majd; Engaditól Engallimig hálókat szárítanak. Igen sokféle hala lesz, annyiféle és olyan tömördek hala lesz, mint a nagy tengernek. (Ez 47,9-10)

Beszélgessünk a gyerekekkel arról, milyen halak élnek hazánkban. Ehhez jó forrás lehet képes illusztrációval a Kovácshida Horgászegyesület képekkel illusztrált gyűjtése:

<http://www.kovacshidaitavak.hu/magyarorszag-halai>

Ezt követően beszéljünk a vízi tápláléklánccról (egyes halak a növényeket eszik meg, a ragadozók más halakat, és a vízi madarak (pl. gólya, vöcsök, pelikán) megeszik akár a nagyobb halakat is.

Ezután fogócskázás következik: kiválasztunk két tetszőleges halat, melyből az egyik ragadozó, a másik zsákmányhal. Pl. csuka és keszeg. Kijelölünk pár gyermeket, akik a csukák, az ő feladatuk, hogy elkapják a keszeget. Más-más halfajtákkal is eljátszhatjuk ezt.

Korosztály: alsó tagozat

Eszközök: képes illusztráció a halakhoz

Vízisztítás

Akkor majd tiszta vizet hintek rátok, hogy megtisztuljatok minden tisztátalanságtól, s minden bálványtól megtisztítalak benneteket.
(Ez 36,25)

Különböző – egymásba helyezhető – edényekbe tegyünk homokot, földet, kavicsot, szenet. Állítsák ezekből össze a gyerekek a saját a víztisztítójukat – figyelve a helyes sorrend megtalálására. Ki lehet próbálni, hogyan szűrik meg a vizet önmagukban az egyes anyagok, ez alapján könnyebb lesz a sorrend felállítása. A megfelelő sorrendben egymásra helyezett anyagokon szűrjék át a gyerekek pl. pocsolya vizét. Érdemes végiggondolni, a valós életben hogyan jelenhet meg a „víztisztítás” ilyen módon.

Korosztály: általános iskolák

Eszközök: szűrő, homok, szén, föld, kisebb és nagyobb kavicsok, víz, tálak

Erdei növény- és bogárkereső

Benne az élőlények nyüzsgő sokasága, kicsi és nagy állatok serege.
(Zsolt 104,25)

Kiránduljunk el egy közeli erdőbe. (Figyeljünk a helyszín kiválasztásánál, hogy ne védett területet válasszunk, ahol pl. a növények leszedésével kárt okozhatunk!) A gyermekeket osszuk 3-8 fős csoportokba. Minden csapat kapjon egy kicsi zárható dobozt, amelybe különböző bogarakat, rovarokat és faleveleket kell gyűjteniük. Növény- és állathatározó könyv segítségével azonosítsák be, amiket gyűjtöttek. 15-20 perc múlva a csapatok gyűljenek össze és mutassák be egymásnak, hogy miket gyűjtöttek.

A feladat befejeztével az összegyűjtött állatokat engedjék szabadon a gyerekek.

Korosztály: alsó tagozat

Eszközök: műanyag dobozok, növény- és állathatározó könyvek, papír, íróeszköz

Hogyan szívják fel a gyökerek a vizet?

Áldott az az ember, aki az Úrban bízik, akinek az Úrban van a reménye. Olyan lesz, mint a víz mellé ültetett fa, amely gyökereit egészen a folyóig ereszti. Ha jön a hőség, nem kell félnie, lombja mindig zöldellni fog. Szárazság idején sem kell aggódnia, akkor sem szűnik meg gyümölcsöt teremni. (Jer 17,7-8)

Szűrőpapírt (pl. kávéfőző szűrőpapírját) vágjunk kb. 4x10 centiméteres csíkokra. A papírcsík aljától 2-3 centiméter távolságban rajzoljunk filctollal nagy, jól látható pontokat. Tartsuk bele a papírcsíkokat egy pohár vízbe úgy, hogy a pontokat ne érje el a víz. Figyeljük meg, hogyan szívárogo fel a víz a csíkokon, és mosódik el a tintafolt.

Korosztály: alsó tagozat

Eszközök: szűrőpapír, olló, filctoll, pohár, víz

Az erdő világa

Lombja gyönyörű, gyümölcse bőséges, és minden élőlény számára ehető. Árnyékot adott a mező vadjainak, ágai közt meg az ég madarai fészkeltek, és minden élőlény róla táplálkozott. (Dán 4,9)

Minden gyerek készítsen két-két fát: egy sík vidéken élőt és egy hegyit. Pl. lehet a fa alapja gyurma, sóliszt gyurma (utóbbi kiszárítható, így tartósabb), ágas fadarab maga a fa, amelyre papírból készülhet lomb, termés.

Az elkészült fákból a gyerekek alkossanak közösen erdőt, figyelve arra, hogy minden fa az élőhelyének megfelelően helyezkedjen el. Beszélgessünk az elkészült erdő jellegzetességeiről.

Rendezzék be a gyerekek állatokkal is az erdejüket, szintén figyelve az állatok megfelelő élőhelyére.

Mi történik, ha az ember megjelenik az erdőben? Kapjon a csapat egy farmot, házakat és háziállatokat, amelyeket szintén be kell építeniük a tájba. Hogyan változtatja meg az erdő életét ez a mozzanat? (Kell-e kivágni fát? Mi történik az erdei állatokkal? Vizsgálják meg az ember és környezete, háziállatok és vadállatok kapcsolatát.) További lehetőség annak szimulálása, hogy mi történik, ha az ember terjeszkedni kezd, települést hoz létre, kertészkedni kezd, utakat, intézményeket épít stb.

Mi történik akkor, ha a természetben megszokott események történnek: pl. a vihar kidönt egy fát. Hogyan változik ilyenkor a környezet, mi történik az élővilágban?

Korosztály: általános iskola

Eszközök: gyurma vagy sóliszt gyurma, festék, száraz faágak, papírok, műanyag állatok, házak, épületek stb.

Denevérek hangja

A látók nem csukják be a szemüket, és a hallók füle felfigyel. (Ézs/Iz 32,3)

Látogassunk meg alkonyat után olyan helyet, ahol tudjuk, hogy élhetnek denevérek (akár városi házak udvarai is lehetnek ilyenek). Denevérhang-detektorral hallgassuk meg őket. Beszéljünk a denevérről, ismerjük meg, hogyan tájékozódik. Ezt szimulálhatjuk is egy játékkal.

A gyerekek közül választunk egy denevért, akinek bekötjük a szemét. A többi gyerek körülötte összevissza helyezkedik el. Válasszunk közülük egyet, ő adjon ki denevérhez hasonló hangot. Mindenki más pedig egy másik, közös hangot adjon ki eközben. A bekötött szemű játékosnak meg kell találnia a denevér hangú társát, úgy, hogy lehetőleg nem megy neki senkinek és semminek közben.

Korosztály: általános iskola, középiskola, ifjúság

Eszközök: denevérhang-detektor (Az eszköz beszerzése sajnos költséges, kb. 8000 Ft az ára. Azonban sokszor, évekig használható, és nagyon izgalmas kicsiknek és nagyoknak. Ha nincs mód az eszköz beszerzésére, akár felvételtől is meghallgatható az állatok hangja, vagy enélkül is játszható a játék.)

Táplálékhálózat

Isten szólt: „A vizek teljenek meg élőlények sokaságával, az égen, a föld felett pedig röpködjenek madarak. Úgy is történt. Isten megteremtette fajtájuk szerint a nagy tengeri állatokat és mind az élőlényeket, amelyek mozognak vagy a vízben úszkálnak. És a röpködő madarakat is, ugyancsak fajtájuk szerint. Isten látta, hogy ez jó. (1Móz/Ter 20-21)

Mindenki kap egy kártyát, amire rá vannak írva/rajzolva növények, növényevő állatok, húsevő állatok, madarak, rovarok. Természetesen lesznek köztük „zsákmányok”, és ezek fogyasztói, de más kapcsolat is elképzelhető lények között (pl. a lebontó gomba által felszabadított ásványi anyagokat felveszi egy növény). A kártyán fel van tüntetve az állat vagy növény neve, képe, és hogy mit fogyaszt, vagy milyen egyéb kapcsolatban áll más élőlényekkel.

Körbeállnak a gyerekek, megnézik egymás kártyáit, majd egy gombolyag spárga segítségével elkezdődik a hálózat kiépítése: Egy növényevőt megeszik egy ragadozó: a gombolyagot átdobja az egyik kártyát birtokló gyerek a másinak úgy, hogy a kezében tartja a spárga végét, az így kifeszülő spárga szemlélteti a kapcsolatot. Egy új kapcsolat irányába tovább repül a gombolyag, de a dobó a kezében tartja a spárgát. és így tovább, míg elfogy minden kártya és kialakul egy valódi háló.

Ha most valaki erősebben meghúzza a háló kezén átfutó szálait, azt mindenki érezni fogja: minden hatás a közösség egészét érint. Eljátszható, hogy mi történik, ha valamelyik tag kiesik a táplálékláncból, például eleresztik „a növények” a madzagot. Ha nincs növény, akkor éhen halnak a növényevők, és ők is eleresztik a kezükben lévő szálakat. Majd sorban az egész közösség kihal. Ez után lehet indítani a beszélgetést, hogy miért kell védeni a növényeket, állatokat, miért baj, ha kipusztul egy faj, stb. Ha sokan vannak, és még ép a háló, egy könnyebb testű résztvevő akár rá is nehezedhet, a többiek meg tudják tartani: zavaró hatásokkal szemben egy soktagú, diverz életközösség képes megtartani magát.

Korosztály: általános iskola, középiskola

Eszközök: szerepkártyák, hosszú spárga

Területgazdálkodás

Az Úristen vette az embert és Éden kertjébe helyezte, hogy művelje és őrizze meg. (1Móz/Ter 2,15)

Alakítsunk ki 4 csoportot az alábbi szerepköröknek: tulajdonos, vállalkozó (turisztikai fejlesztő), környezetvédő, erdész. A csoportok feladata, hogy 15-20 perc alatt közösen kialakítsák és leírják/rajzolják/installálják a saját szerepkörüknek megfelelő ideális életet

és munkát. Pl. az erdésznek az a jó, hogyha felügyeli a fákat, a szükséges fakivágásokat, az állatoknak csinál etetőt stb.

Ezt követően összekeverednek a csoportok úgy, hogy minden csoportban legyen egy-egy résztvevő minden szerepkörből. (Azt is kipróbálhatjuk, milyen eredményre jut egy-egy csoport, ha pl. hiányzik a környezetvédő szereplő. Ha van, aki nem fér be egy csoportba sem, az lehet megfigyelő is.) Ezeknek az új csoportoknak az a feladata, hogy egy közös projektet alakítsanak ki egy adott terület hasznosítására. Erről készítsenek egy plakátot. Az egyes szakemberek képviselői eközben érvényesítsék a saját eredeti szerepüknek megfelelő korábban kialakított szempontokat, jellegzetességeket. 15-20 perc után minden csapat bemutatja, hogy mit értek el. A csoporttagok beszámolnak, mit tettek hozzá illetve mit engedtek el az érdekvédelem során saját eredeti szerepükből. Végül közösen megbeszélik, hogy az első verzióhoz képest milyen jó és milyen kevésbé jó változások történtek.

Korosztály: felső tagozat, középiskola, ifjúság

Eszközök: jegyzetlapok, íróeszközök, csomagolópapír, filctollak

Globális klímaváltozás

Olyan lesz mindegyikük, mint a rejtekhely a szél elől, mint a menedék a viharban, mint a patakok vize a szárazságban, és a magas szikla árnyéka a szomjas földön. (Ézs/1z 32,2)

Osszuk négy csoportba a gyerekeket. Mindenki válasszon magának egy élőhelyet egy meghatározott listáról (a listán lehet például sivatag, sarkvidék, óceán, lombhullató erdő stb.) A csapat ábrázolja a saját élőhelyét. Az élőhelyhez megfelelő állatokat is ábrázoljanak vagy helyezték el a megfelelő állatokat a megfelelő élőhelyeken.

Beszélgük meg közösen, mi történik a különböző élőhelyekkel a globális klímaváltozás hatására – pl. ha felmelegedik a sarkvidék vagy elsivatagosodik az erdő. Mit lehet tenni a felmelegedés ellen?

Korosztály: általános iskola

Eszközök: színes lapok, ceruzák, ragasztó, állatképek

Érzék-színház

Majd ismét visszavitt a folyó partjához. Amikor visszatértem, íme, a folyó partján igen sok fa volt mindkét oldalon. Azt mondta nekem: „Ez a víz a keleti homokdombok felé indul, majd lefolyik a sivatag síkságára és a tengerbe ömlik; amikor beleömlik, annak a vize egészséges lesz. Amerre ez a folyó ér, minden élő és mozgó lény élni fog. A folyó mentén pedig, annak mindkét partján mindenféle gyümölcsfa nő; lombjuk le nem hull, s a gyümölcsük el nem fogy. Havonta friss gyümölcsöt teremnek, mert vizük a szentélyből fakad. Gyümölcsük eledelül szolgál, a lombjuk pedig orvosságul.” (Ez 47.6-9.12)

Egy résztvevőnek bekötjük a szemét, ő lesz a Folyó. Választunk mellé valakit, aki a kísérője lesz, és kézen fogva végig vezeti a szereplőt a történeten. Szükség lesz egy mesélőre, aki vezeti a történet fő vonalát. A többiek a statiszták lesznek. A mesélő elbeszél egy történetet a Folyóról, amit a statiszták illusztrálnak a szereplő számára.

„A folyó útja a hegy belsejéből indul, ott tör utat magának a kövek, földrétegek között, hogy kijusson a felszínre (szorosan állnak sorban a statiszták, akik között elő kell törnie a szereplőnek). Amikor kitör a felszínre, megkönnyebbülve csordogál lefelé a dombon. (Utánozhatják a vízcsobogást, egy lejtős rámpán kell levezetni a Folyót). Turisták merítenek belőle (hozzáérnek kezükkel kanalat formálva, utánozzák, hogy milyen jól esett nekik). Máshol viszont szemetet dobnak az emberek a vízbe (madzagokra kötött mindenféle szemetet akasztanak a Folyóra, csobbanást hanggal is imitálhatják). Egy síkságon gátat építettek a folyóra (téglaák összeütése, építési hangok, közben a szereplő lassan megy felfele egy emelkedőn). A gáton áttörő víz sebesen esik alá a mélybe (leugrik a földre a szereplő). A Folyó megérkezik egy tóba, tengerbe. (madárcsicsergés, nyugalom, ha nem tisztították meg menet közben a szeméttől, akkor a szemetek szétúszhatnak mindenfelé az áramlatokkal).”

A történet főszereplője a Folyó helyett lehet egy állat vagy akár egy növény is.

Korosztály: felső tagozat, középiskola, ifjúság

Eszközök: a történet leírása a mesélő és a statiszták számára, szerepkártyák a statisztáknak, mikor mit csináljanak, tereptárgyak, „díszletek”.

TEREMTÉSHETI TÉMÁK (2009-2016)

2009: A hét nap csodája

2010: Körkép a Földről – körkép az emberiségről

2011: „...hogy semmi ne menjen kárba” (Jn 6,12) – Újrahasznosítás

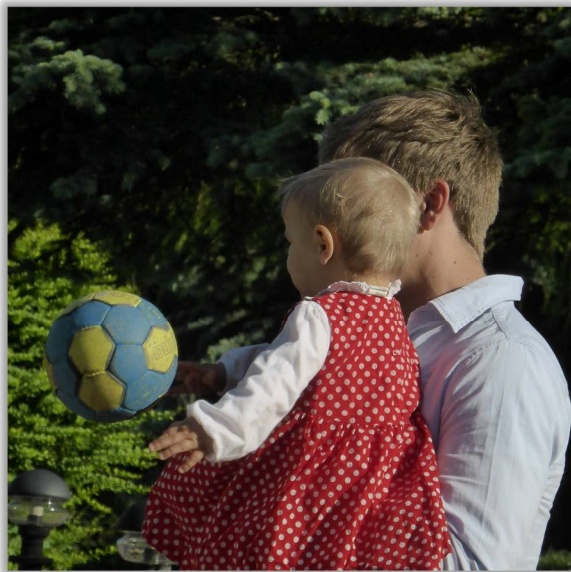
2012: „...úgy szerette Isten a világot...” (Jn 3,16) – Jézus és a teremtett világ

2013: „Nézd, itt a víz!” (ApCsel 8,36)

2014: „Őrizd meg a rád bízott kincset!” (1Tim 6,20) – Energia és éghajlatváltozás

2015: „...egy gazdag meg egy szegény” (2Sám 12,1) – Éghajlati igazságosság

2016: „Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet.” (Mt 5,5) – A szelídek öröksége

www.teremtesunnepe.hu